

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

Bakalářská práce

2021

Leoš Koupý

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

**Politický vliv čínských investic v Kazachstánu
a Kyrgyzstánu**

Bakalářská práce

Autor práce: Leoš Koupý

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: PhDr. Bc. et Bc. Aleš Karmazin, M.Sc., M.Sc., Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3.5.2021

Leoš Koupý

Bibliografický záznam

KOUPÝ, Leoš. *Politický vliv čínských investic v Kazachstánu a Kyrgyzstánu*, Praha, 2021. 39 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Bc. et Bc. Aleš Karmazin, M.Sc., M.Sc., Ph.D.

Rozsah práce: 75 084 znaků

Abstrakt

Tato akademická práce se zabývá problematikou získávání čínského politického vlivu v oblasti střední Asie, konkrétně ve státech Kazachstán a Kyrgyzstán. Výzkum probíhá na základě analýzy čínských investic ve zmíněných státech, z nichž každému se věnuje případová studie v rámci samostatné kapitoly. Na základě zjištění popsaných v případových studiích je zpracována komparativní analýza definující podobnosti a rozdíly v přístupu Číny směrem k investování v daných státech a potažmo získávání politického vlivu. Hlavní část práce se věnuje jednotlivým čínským investicím ve zmíněných státech, definuje strategie investování, identifikuje hlavní aktéry jednotlivých investic a nachází motivaci jednotlivých projektů představených čínskou vládou. V závěru práce potom dochází k porovnání těchto zjištění, kdy byly odhaleny čínské strategické zájmy v sektoru energetické bezpečnosti. Dochází k opravě dopravní a energetické infrastruktury a jejího rozvoje tak, aby Čína zlepšila dopravní dostupnost pro střední a západní Asii, potažmo Evropu a našla vhodné cesty pro vývoz svého zboží. V neposlední řadě je patrný čínský zájem v oblasti stability regionu a udržení politického *statutu quo* tak, aby nedošlo k podpoře separatistických skupin ve zkoumaných státech, které by mohly negativně ovlivnit snahy o potlačení nároků svobod menšinových etnik na čínském území.

Abstract

This thesis deals with the issue of gaining Chinese political power in Central Asia, specifically in Kazakhstan and Kyrgyzstan. The research is based on analysis of Chinese investment in these countries, each of which is addressed in a case study in a separate chapter. Based on the findings described in the case studies, a comparative analysis is implemented defining the similarities and differences in China's approach to investing in the countries and thus gaining political power. The main part of the work focuses on individual Chinese investments in the introduced countries, defines investment strategies, identifies the main actors of individual investments, and finds the motivation of specific projects presented by the Chinese government. At the end of the thesis, there is a comparison of these findings, which revealed China's strategic interests in the security of energy sector. Transport and energy infrastructure is being repaired and developed so that China can improve transport accessibility for Central and West Asia and eventually Europe

and find suitable ways to export its goods. Last but not the least, there is a clear Chinese interest in the stability of the region and the maintenance of the political *status quo* – not to support separatist groups in the countries described, which could negatively affect efforts to suppress the freedoms of minority ethnic groups in China.

Klíčová slova

Čína, bezpečnost, zahraniční politika, investice, Kazachstán, Kyrgyzstán

Keywords

China, security, foreign policy, investments, Kazakhstan, Kyrgyzstan

Title

The Political Influence of Chinese Investments in Kazakhstan and Kyrgyzstan

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své práce PhDr. Bc. et Bc. Aleši Karmazinovi, M.Sc., M.Sc., Ph.D. za jeho cenné rady, postřehy a profesionální, leč přátelský přístup při konzultacích. Dík patří také mojí nejbližší rodině a přátelům, kteří mi byli během studia vždy inspirací a oporou.

Obsah

Úvod	2
1. Konceptuální a analytický rámec	4
1.1 Zahraniční investice	4
1.2 Typy zahraničních investic	5
1.3 Cíle zahraniční spolupráce	7
1.4 Politický dopad zahraničních investic	7
1.5 Metodologie práce	8
1.6 Výběr států pro případové studie	8
2. Čínský přístup k zahraničním investicím	10
2.1 Vývoj čínské zahraniční spolupráce	11
2.2 Obchodní strategie čínských investorů	13
3. Případová studie Kazachstán.....	14
3.1 Čínské investice v Kazachstánu.....	16
3.1.1 Energetická bezpečnost	17
3.1.2 Diverzifikace obchodních cest.....	20
3.1.3 Domácí rozvoj a stabilita	23
4. Případová studie Kyrgyzstán.....	26
4.1 Politický vývoj v Kyrgyzstánu	26
4.2 Kyrgyzská zahraniční politika	27
4.3 Čínské investice v Kyrgyzstánu.....	28
4.3.1 Vládní půjčky a úvěry.....	29
4.3.2 Energetický a hutní průmysl.....	31
4.3.3 Infrastruktura a rozvoj technologií	33
5. Komparace čínských investic v Kazachstánu a Kyrgyzstánu	36
Závěr.....	38
Summary.....	38
Použitá literatura.....	40
Seznam příloh.....	46

Úvod

Změna hegemonu na mezinárodní scéně s sebou vždy přináší turbulentní vývoj politik menších států. Ve střední Asii dochází od rozpadu Sovětského svazu k hledání klíčového partnera, kterým může být Rusko, USA nebo Čína. Snahy o založení regionálního silného subjektu vyvažujícího sousedící velmoci prozatím končí nezdarem (Krapohl, 2020, s. 347). V této oblasti bylo tradičně nejsilnějším státem Rusko, avšak se sílícím čínským rozmachem v posledních letech začíná docházet k vyrovnávání vlivu těchto dvou lokálních velmocí (Stronski, 2018). Rusko i Čína se o oblast střední Asie přetahují pomocí politického vlivu. V dané oblasti tak dochází ke koexistenci těchto dvou klíčových aktérů, přičemž vnímání obyvatel se může značně lišit od faktické skutečnosti, kdy nastupující čínská velmoc velikostí své ekonomiky vytlačuje vliv Ruska. Světový narativ čínské hrozby je přítomen i v Kazachstánu a Kyrgyzstánu už od dob Sovětského svazu a jak zmiňují Vakulchuk a Overland, tento sentiment zde přetrvává (2018, s. 118).

Čína se stává nejvíce viditelným investorem, jehož příběh rezonuje po celém světě. Jednotlivé státy se předhánějí, kdo uloví větší zájem čínských investorů a státní představitelé se pokouší udržovat dobré vztahy s Čínou, namísto upozorňování na porušování lidských práv v odlehlých čínských regionech, či stále se prohlubující kontrolu čínského státu nad svými občany (Yuwei, 2020). Z pohledu střední Evropy je oblast centrální Asie méně viditelná, avšak díky své geografické blízkosti Číně velice důležitá. Právě zde lze ověřit, jak se Čína chová ve vztahu ke svým sousedům, jak vynakládá své prostředky a jakými zájmy jsou její kroky řízeny.

Hlavní výzkumná otázka zní: Jakými způsoby Čína investuje v Kazachstánu a Kyrgyzstánu a jakými metodami získává politický vliv v těchto středoasijských státech? V Kyrgyzstánu i Kazachstánu existuje podezření z účelného ovlivňování vnitrostátních záležitostí externí čínskou entitou. Prohlubuje se závislost těchto států na Číně? Kdo jsou hlavní aktéři působící při realizaci těchto investic? Lze najít v čínských investicích mířících do Kazachstánu a Kyrgyzstánu nějaké stejné a rozdílné aspekty a které to jsou?

Práce si klade za cíl deskriptivně porovnat shodné a odlišné jevy ve vybraných středoasijských státech související s čínskými investicemi v regionu. Pozornost bude zaměřena na klíčové investice Číny v Kazachstánu a Kyrgyzstánu, zhodnocení jejich aspektů a z toho vyvození čínského vlivu v daných státech. Práce je rozdělena do pěti kapitol. První z nich popisuje konceptuální a analytický rámec, druhá blíže komentuje přístup Číny k zahraničním investicím. Následují dvě kapitoly jsou zaměřené na případové studie zkoumaných států. V rámci těchto studií jsou sestaveny logicky navazující kategorie zjištěných strategických projektů uskutečněných za pomoci čínské finanční podpory, čímž je vytvořena argumentace ke zodpovězení výzkumné otázky. Jednotlivé důležité projekty jsou dále podrobně rozebrány tak, aby rozvíjely odpovědi k dílčím výzkumným cílům práce. Konečně uzavírá kapitola, která porovnává obě případové studie, snaží se najít shodné rysy v jednotlivých způsobech získávání vlivu v daných státech a zároveň identifikuje jejich odlišnosti.

1. Konceptuální a analytický rámec

V první části této práce je popsán její teoretický základ, jsou vysvětleny používané pojmy. Tyto termíny budou následně využity v analytické části práce k dosažení cílů, které si tato bakalářská práce klade.

Abychom se mohli zaměřit na konkrétní témata v hlavní části této práce, je vhodné si nejprve připomenout význam základních termínů nezbytných k popisu zkoumané problematiky.

1.1 Zahraniční investice

V ekonomii se pojmem investice označuje část příjmu, jež je vkládána do kapitálu. Neplatí z ní tedy okamžitý prospěch, ale v dlouhodobém horizontu umožní vyšší produkci nebo užitek (Valach, 2006, s. 18).

V kontextu této práce se zaměříme především na vládní investice do zahraničí, které jsou uskutečněny přímo z vůle představitelů konkrétní země, v našem případě Čínské lidové republiky (ČLR). Takovýmito investicím, které jsou viditelně realizovány subjektem, jenž je financuje přímým nákupem (např. společnosti, továrny, vybavení, infrastruktury atp.), se říká přímé zahraniční investice (PZI¹) (Singh, 2007, s. 15). Tento typ mezinárodních investic bývá předmětem právní úpravy, která je ve většině případů uzavírána bilaterálně (typicky Čína), případně multilaterálně (např. státy EU). I přes zmíněnou rozdílnost mezinárodních vztahů obsahuje většina dohod některé společné základní principy. Především se jedná o zajištění spravedlivého a rovného zacházení s investicemi, zabránění vyvlastnění těchto investic nebo zajištění bezpečnosti a ochrany před útoky (Janků, 2015).

Vedle těchto investic existují ještě tzv. portfoliové investice. Ty zahrnují nákupy akcií, podílů ve společnostech, dluhopisů a dalších cenných papírů bez toho, aniž by investor měl v úmyslu převzetí kontroly nad řízením subjektu, do něhož investuje.

¹ V literatuře se lze setkat i se zkratkou FDI, jež vychází z anglického spojení foreign direct investment.

Na rozdíl od PZI bývají portfoliové investice prováděny nejčastěji ze spekulativních důvodů a investoři je v případě nástupu krize častěji prodávají (Singh, 2007, s. 15, 16). Portfoliové investice jsou často nástrojem soukromých investorů, jak bezpečně diverzifikovat své prostředky a v ideálním případě je výhodně zhodnotit.

Kromě výše zmíněných dvou typů mezinárodních investic existují ještě takové, které není možno zařadit do žádné z výše zmíněných kategorií. Takové příklady uvádí třeba Mezinárodní měnový fond², mohou to být bankovní úvěry, převzaté dluhy, depozita, pojištění majetku a lidí atp. (Prokopius, 2010, s. 15). Vzhledem ke svému poslání se tato práce bude věnovat především investicím majícím charakter PZI, ať už přímo vynaloženým ČLR či státem kontrolovanými firmami.

1.2 Typy zahraničních investic

Investice mířící do cizích zemí mohou mít podobu investic za účelem naplnění ekonomických cílů, nebo zejména putují-li do zemí méně rozvinutých, mohou nabývat podoby zahraniční pomoci. Kazachstán je podle OSN označován jako země v přechodu mezi zemí rozvojovou a rozvinutou. Kyrgyzstán pak spadá do kategorie méně až středně rozvinutých zemí³. V českém prostředí se pro označení podpory rozvoje různých oblastí méně rozvinutého státu z prostředků státu rozvinutějšího používá termín zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS⁴) či zahraniční pomoc (Opršal, 2014, s. 11).

Užívání pojmu „pomoc“ však vyvolávalo dojem nadřazenosti státu, který tuto pomoc poskytoval vůči státu, pro něhož byla určena, a tak se v současnosti dbá spíše na užívání pojmu „spolupráce.“ Stejně tak se příjemci, stejně jako poskytovatelé pomoci

² Mezinárodní měnový fond – MMF (anglicky IMF) je mezinárodní organizace náležící k OSN, která podporuje měnovou spolupráci na mezinárodní úrovni, cenovou stabilitu směnných kurzů a státům v hospodářských potížích poskytuje podpůrné půjčky (IMF - Mezinárodní měnový fond, 2005).

³ Podle Indexu lidského rozvoje (HDI) využívaného OSN je Kazachstán se skóre 0,825 na 51., zatímco Kyrgyzstán s 0,697 na 120. místě ze 189 zkoumaných států (Latest Human Development Index Ranking, 2020)

⁴ Anglicky se používá termín official development assistance (ODA).

označují jako „partnerské země.“ Vyskytuje-li se dnes v literatuře označení „pomoc,“ je tomu tak především v kontextu humanitární pomoci (Opršal, 2014, s. 11).

Na tomto místě je vhodné si připomenout, že pojmy rozvojová spolupráce a humanitární pomoc, ačkoli jsou oba součástí zahraniční pomoci, se od sebe významně liší. Humanitární pomoc označuje krátkodobou intervenci v případě krize způsobené přírodní katastrofou nebo válečným konfliktem. Jejím cílem bývá okamžité zlepšení situace v místě zájmu (záchrana životů, odklizení škod atp.) a může být poskytnuta kterékoli zemi bez ohledu na úroveň jejího rozvoje. Typicky ji poskytují mezinárodní nevládní organizace (Červený kříž, Člověk v tísni aj.). Rozvojová spolupráce pak bývá zaměřena především na méně rozvinuté země, má dlouhodobý charakter a jejím účelem je zvýšit životní standard v dané zemi (Opršal, 2014, s. 11 - 13).

Aby byly finanční toky oficiálně označeny jako součást rozvojové spolupráce, musí splňovat určité podmínky, které definuje zvláštní orgán OECD, Výbor pro rozvojovou pomoc (DAC⁵). Mezi tyto podmínky patří například nutnost vynaložení prostředků do rozvojových zemí⁶ nebo multilaterálních institucí, a to za účelem blahobytu a ekonomického rozvoje partnerské země. Dále musí mít koncesionální neboli zvýhodněný charakter a musí obsahovat alespoň z 25 % grantovou složku. Ostatní toky jsou OECD označovány jako ostatní oficiální toky (OOF⁷). To mohou být půjčky s jakoukoli grantovou složkou, většinou účelově zaměřené na export (Příborská, 2013).

⁵ Development assistance committee – je fórum dárcovských zemí, jehož členové na měsíčních zasedáních řeší otázky schopnosti lidí v rozvojových zemích překonávat chudobu, plně se zapojit do místní společnosti a přispívání rozvojových zemí do globální ekonomiky (Development Assistance Committee (DAC), 2021).

⁶ Jedná se o země uvedené v seznamu příjemců ODA, resp. země označené Světovou bankou jako země s vyššími středními příjmy, nižšími středními příjmy a s nízkými příjmy (OECD, 2021b).

⁷ Other official flows – oficiální mezinárodní transakce, které nespĺňujú kritéria pro označení ODA (OECD, 2021a).

1.3 Cíle zahraniční spolupráce

Poskytování zahraniční pomoci, respektive navázání rozvojové spolupráce s méně rozvinutým státem, může být motivováno uplatňováním vlastních zahraničněpolitických cílů dárcovského státu. Základním principem humanitární pomoci je nestrannost, tedy poskytnutí pomoci na základě potřeby a nikoli za účelem dosažení politických cílů. I přesto se s takovými praktikami lze na mezinárodní scéně setkat poměrně často (Mackintosh, 2000, s. 8).

1.4 Politický dopad zahraničních investic

Investice zahraničních firem ať už do stávajících společností v konkrétním státě, nebo do zakládání nových firem, dceřiných společností atp. může mít kromě čistě podnikatelského záměru generování zisku i jiné motivy. Graham a Krugman ve své publikaci uvádí několik dopadů takových investic. Ačkoli se jejich výzkum zaměřuje na investice směřující ze zahraničí do USA, lze některé jejich predikce a závěry s výhodou využít i pro účel této práce. Například zmiňují, že pokud zahraniční entita vlastní společnost sídlící ve zkoumané zemi, čistě z ekonomického hlediska, přináší dané zemi nižší ekonomický užitek. Tato společnost si může stanovit vyšší marže, aby vykryla protekční politiku daného státu, a ne nutně budou zisky této firmy zůstat na území, kde k nim došlo. S posledně zmíněným problémem souvisí i fakt, že ekonomický aktér (nemluvě o případném politickém aktéru) z jiné země se vždy pokusí ovlivnit domácí politiku státu pro něj výhodným směrem. Tím například dokáže vyvádět ze země vyšší finanční prostředky, než pokud by se jednalo o domácí společnost (Graham, 1989).

Daniel Drezner v článku z roku 2009 podobně varuje americkou vládu před půjčkami od bohatých států ochotných využít své finanční síly k získání politické páky. Konkrétně v tomto případě zmiňuje Čínu, která půjčuje ve velkém po celém světě. V případě USA, jehož se Čína stala největším věřitelem v roce 2008, Drezner cituje tehdejšího ředitele národní rozvědky Mika McConella, že Čína „*de facto získala právo veta nad výší některých amerických úroků a také volbách týkajících se směnného kurzu.*“ V článku dále rozebírá hrozbu přeměny moci finanční na moc politickou a uzavírá, že je vliv vlastnění státního dluhu jinou stranou přeceňována, ovšem jedná se o případ dvou

velmocí. Věřitelské státy podle něj získávají výraznou autonomii a sílu odolávat tlakům z jiných stran, zatímco získávají páku nad svými dlužníky (Drezner, 2009, s. 8-9).

1.5 Metodologie práce

Bakalářská práce se bude zabývat deskriptivní analýzou čínských investic ve vybraných státech. Pro tento účel bude vypracována případová studie pro každou z uvedených středoasijských republik a následně bude provedena komparace investic v těchto státech. Práce se bude zaměřovat zejména na metody, respektive způsoby, kterými Čína ve vybrané lokalitě investuje, kdo jsou hlavní aktéři konkrétních investic v daných republikách, pod jakými projekty investice probíhají a zda lze v jejich vývoji najít logický postup čínské strany k dosažení explicitně či jinak stanoveného cíle. Z hlediska metodologického postupu je práce inspirována akademickými pracemi Ryskulova (2019) nebo van der Kleve (2020).

Ze shromážděných dat bude vyvozen možný politický vliv, který ČLR díky svým krokům, respektive krokům svých aktérů, ve zkoumaných státech nabyla.

K naplnění účelu práce budou sloužit primární i sekundární data, akademické články, odborná literatura, reporty nebo akademické práce zabývající se inkriminovaným regionem a danou tematikou. Objem a podstata investic bude prověřena skrze dostupné datové zdroje. Kontext popisovaných investic a chování konkrétních aktérů vystupujících v popisovaných událostech práce bude zkoumán i na základě novinových článků, televizních reportáží, internetových mediálních zdrojů apod. V době psaní bakalářské práce bylo kvůli probíhající pandemické situaci obtížné získat tištěnou literaturu, a proto práce vychází především z on-line pramenů.

1.6 Výběr států pro případové studie

Oblast střední Asie bývá ve středoevropském prostředí širší veřejnosti poměrně méně známa a její problémy zde nevzbuzují takový ohlas, jako například obdobné problémy mocensky silnějších regionů zejména na západě Evropy či v Severní Americe. Problematika rozvíjení sféry čínského vlivu nicméně rezonuje v posledních letech silně i ve středoevropském prostředí. Známé jsou případy predátorských praktik v poskytování

půjček státům s vysokým úrokem a malou šancí na reálné splacení poskytnutých prostředků. Podobně známý je případ čínského rozmachu v afrických zemích, kde Čína v posledních desetiletích mocně posiluje svůj vliv právě díky svým investicím a akvizicím.

Kazachstán i Kyrgyzstán geograficky sousedí přímo s čínským regionem Sin-t'iang na její západní hranici. I z důvodu této blízkosti jedné z nejproblematictějších čínských oblastí je možné předpokládat silný čínský zájem o stabilitu a politiku vůči menšinovým etnikům na území svých severozápadních sousedů. Kazachstán je největším státem střední Asie a množství nerostných surovin, zejména fosilních paliv z něj dělá i ekonomicky nejsilnějšího hráče této oblasti. Kyrgyzstán na druhé straně patří k těm nejchudším, a i kvůli častým politickým turbulencím je jeho pozice v rámci státní i mezinárodní politiky poměrně slabá.

Oba zkoumané státy tedy spojuje geografická poloha, sousedství s Čínou, zájem Číny na jejich stabilitě a zřejmě i vnitřní politice. Jinak se však jedná o dva rozdílné příběhy postsovětských republik, z nichž se jedna dokázala za třicet let své existence etablovat jako suverénní ekonomicky silný stát, zatímco druhá paběrkuje ve druhé polovině mezinárodních žebříčků srovnávajících ekonomickou výkonnost, politickou stabilitu i kvalitu života (Social Progress Index, 2020). Co spojuje investice nastupující velmoci v těchto zemích a kde se naopak její investování odlišuje? Lze v postupu ČLR najít některé společné prvky či vzorce?

2. Čínský přístup k zahraničním investicím

Investice Čínské lidové republiky mířící do méně rozvinutých zemí, např. v Africe, často nespĺňují podmínky pro označení ZRS tak, jak je specifikuje Výbor pro rozvojovou pomoc, byť jejich malá část oficiální kritéria splňuje (Bräutigam, 2011). Peking naopak na jaře 2018 představil vlastní organizaci – China International Development Cooperation Agency (CIDCA), která definuje rozvojovou spolupráci podle vlastních měřítek.

Od 70. let 20. století se Čína transformovala z důležitého příjemce rozvojové pomoci v pravý opak. Podle čínských statistik se podařilo největší komunistické zemi od té doby do roku 2015 dostat z chudoby na 720 milionů vlastních obyvatel (Mingsheng, 2016). Pokud zmiňujeme tuto statistiku, měli bychom v jejím kontextu mít na paměti kritiku podobných údajů, kterou nešetřil v českém prostředí například sociolog Daniel Prokop (2020, s. 33 - 40).

Cheng Cheng oba přístupy k rozvojové pomoci, jak ten původní vzešlý z OECD, tak ten upravený čínský, vnímá jako významný nástroj pomoci rozvojovým zemím v dosahování lepších ekonomických i sociálních výsledků (2019). Po založení podobné instituce, jako je CIDCA, volala čínská komunita mezinárodního rozvoje už dvě dekády. Současný režim ČLR vynakládá své prostředky do zahraničí již od 50. let. Tehdy se jednalo především o vyvažování zahraniční pomoci v regionu pocházející ze Spojených států amerických. Pomoc jak potravinová, tak militární mířila do KLR a Vietnamu, spřátelených států, proti nimž vedly ozbrojené konflikty USA a Francie. Začaly se objevovat některé základní principy, jimiž čínská zahraniční pomoc oplývala. Jednalo se především o vzájemný prospěch obou partnerských států a také suverenitu příjemce pomoci (Cheng, 2019).

Postupně došlo v 60. letech k vymezení osmi základních principů čínské zahraniční pomoci. Mezi nimi jsou například zásada rovnosti a vzájemného prospěchu v poskytování pomoci jiným národům, respektování suverenity země, snaha o zavádění co nejnižších úroků půjček ale také třeba poskytnutí vybavení a materiálu čínské výroby za jejich ceny na mezinárodním trhu (China Daily, 2011). Samotná Čína tudíž oficiálně proklamuje, že její investice do zahraničí nemají podstatu dobročinné pomoci slabším partnerům, ale že se jedná čistě o záměrný obchod „něco za něco.“

Už od počátků čínské zahraniční spolupráce byly investice směřovány především do zemí globálního jihu. Od tohoto trendu se ani rétoricky v současné době nepokouší ČLR odvrátit. China Daily například v roce 2011 jednoznačně označila čínskou rozvojovou pomoc jako projekt spolupráce jih-jih⁸, přičemž autoři nezapomínají zdůraznit vzájemnost pomoci partnerských zemí (China Daily, 2011).

Ovšem od 90. let se oblast jejího působení začala rozšiřovat i na další země. V roce 1994 byly založeny dvě nové banky zaměřené na financování zahraničního rozvoje, a to Export-Import Bank of China (Eximbank) a China Development Bank. Na přelomu nového milénia začala Čína svými investice poutat mezinárodní pozornost, když hostila první Fórum čínsko-afričké spolupráce (FOCAC), které brzy začalo hrát vůdčí roli při spolupráci mezi Pekingem a africkými zeměmi (Cheng, 2019).

V zemích střední Asie, jimž se věnuje hlavní část této práce, se Čína začala angažovat významněji od roku 2013. Tehdy prezident Si Ťin-pching oznámil plány na obnovu hedvábné stezky, dnes známé jako iniciativa Pásu a stezky (BRI⁹). Ta se brzy stala hlavním hnacím motorem nových reforem čínských programů zahraniční pomoci. Čína si vytyčila tři hlavní cíle týkající se zahraničních projektů. Zprvce mají reformy zjednodušit systém zahraniční pomoci a tím zvýšit její efektivitu. Dále se v reakci na kritické ohlasy ze zahraničí mají oddělit komerčně poskytované půjčky od zahraniční pomoci. A také má dojít k rozšíření oblastí, do kterých zahraniční pomoc a investice z Číny míří. Těmito oblastmi jsou například zemědělství, vzdělávání a zdravotnictví (Cheng, 2019).

2.1 Vývoj čínské zahraniční spolupráce

Kvůli naplnění programu výše uvedených reforem byla v roce 2018 založena zmíněná CIDCA, volně přeloženo jako Národní agentura pro mezinárodní rozvojovou

⁸ Spolupráce jih-jih označuje sdílení a výměnu technologií, vědomostí, zdrojů a poznatků mezi rozvojovými zeměmi, někdy označovanými také jako země globálního jihu. V současnosti se zvyšuje zaměření na rozvojové financování (Spolupráce Jih - Jih - South–South cooperation, 2020).

⁹ Z anglického označení Belt and Road Initiative, původně představeno jako projekt One Belt One Road (OBOR).

spolupráci. Důvody k jejímu založení byly již dříve nastíněny, ovšem nebude od věci si je na tomto místě shrnout.

Nově vytvořená agentura by měla jasně oddělit čínské výdaje na rozvojovou pomoc a ty zaměřené více komerčním směrem. Jak už bylo nastíněno, na Peking se v posledních letech snášela kritika ze strany zahraničních pozorovatelů společně se zvyšujícím se objemem vynakládaných finančních prostředků. Čína byla obviňována z nepoctivých praktik v souvislosti se zahraniční pomocí (Despite its reputation, Chinese aid is quite effective, 2017), nekolonialismu a politiky dluhových pastí (Pomfret, 2018). Podobné kritice se Peking tímto krokem nevyhne. Jeho snahou je ale kromě větší transparentnosti zahraničních výdajů už zmíněné rozdělení investic mířících mimo čínské území – těch zvýhodněných (nízkoúrokových půjček, grantů atd.) pod CIDCA, zatímco komerční úvěry a kapitálové investice pro účely rozvoje zůstanou pod správou Ministerstva obchodu (Lina, 2018). Tímto krokem si Čína slibuje větší přehlednost jejích zahraničních investic a lepší obraz praktik zahraniční spolupráce (Cheng, 2019).

Dříve, než byla založena CIDCA, byly jednotlivé projekty zahraniční pomoci rozdělovány mezi jednotlivá ministerstva a státní banky, přičemž zájmy a cíle těchto institucí byly různorodé. Založená agentura by měla všechny projekty koordinovat a pod sebou zaštiťovat. Rozpočet zahraniční pomoci Číny vzrostl mezi lety 2015 a 2019 o 14 % (Kitano, 2020, s. 1). Jednotlivá ministerstva by se tak neměla mezi sebou nadále přetahovat o větší podíl z balíku zahraničních investic a zahraniční programy by tím měly zlepšit svoji výkonnost. Jedním z hlavních projektů, jenž by měl díky tomuto kroku prosperovat, je iniciativa Pásu a stezky. Společně s ním vzniklo množství subjektů jako např. Silk Road Fund, New Development Bank aj., které jsou většinou úzce zaměřeny. Tyto subjekty spadající pod BRI by nově měla koordinovat a řídit právě CIDCA (Cheng, 2019).

V neposlední řadě byla agentura založena za účelem zvětšení výzkumné kapacity Číny po vzoru velkých etablovaných dárců na mezinárodní scéně. Ve Velké Británii existuje Department for International Development, Japonsko má International Cooperation Agency a v USA sídlí Agency for International Development. Tyto instituce usnadňují svým zřizovatelům provádět kvalitní výzkum na poli mezinárodního rozvoje, což čínské Ministerstvo obchodu a jeho úředníci mohli suplovat jen stěží (Cheng, 2019).

2.2 Obchodní strategie čínských investorů

Čínské státem řízené firmy (což jsou do větší či menší míry všechny čínské společnosti zmíněné v této práci) ovládají několik obchodních strategií pro získání předsevzatého cíle. Alden a Davies vymezili následující strategie:

- Za účelem zajištění klíčových surovin a komodit nakupují čínské společnosti v těžebním průmyslu nejdříve akvizice primární těžby jako jsou ropné vrty, uhelné a jiné doly, ložiska (sondy) zemního plynu atp. Zároveň některé další společnosti nakupují podíly ve zpracovatelských podnicích pro tyto suroviny jako jsou rafinerie, elektrárny, ale také distribuční sítě atd.
- Čínské energetické společnosti skupují aktiva v energetickém sektoru díky štědrým finančním prostředkům poskytovaným vládou ČLR. To Číně zajišťuje energetickou bezpečnost a dostatek zdrojů. Lídrům cílových států naopak imponuje finanční stránka těchto projektů spojená s rozvojovými projekty pro danou zemi. V krátkodobém až střednědobém horizontu je energetický sektor svojí hodnotou hlavním odvětvím pro čínské investice.
- Další součástí strategie čínských firem je navazování spolupráce se zahraničními společnostmi, a to i západními. To umožňuje čínským společnostem dostat se na trhy či do projektů, kam by se samostatně z různých důvodů nedostaly. Jako příklad autoři uvádí třeba spolupráci PetroChina s firmou Total v Mongolsku.
- Poslední představenou strategií je budování satelitních a dceřiných firem, pokud je třeba získat zdroje, ovšem je-li třeba, mateční firma vždy rychle zasáhne, pokud je například nutné rychle uzavřít obchod. Například technologické společnosti jako Lenovo a Huawei zakládají zastoupení po celém světě, ovšem jejich nezávislá správa je pouze zdánlivá, neboť většina rozhodnutí je stále pod kontrolou mateřské společnosti (Alden, 2006, s. 86-87).

3. Případová studie Kazachstán

Co do rozlohy největší vnitrozemský a celkově devátý největší stát na světě získal svoji nezávislost v roce 1991 odtržením od Sovětského svazu. Rusové začali hrát hlavní roli na kazašské stepi od 18. století, předtím ji ovládaly kočovné Turkické národy, ale také Mongolové, a to především za vlády Čingischána (Kazachstán, 2001).

Od devadesátých let se největší středoasijská republika snaží přilákat zahraniční investory. Za tímto účelem bylo přijato množství reforem, které měly liberalizovat ekonomiku. Vytvoření ideálního prostředí pro velké investice od zahraničních investorů však v poslední době brání například sankce vůči Rusku, místní konflikty, ale také pesimistické vyhlídky na budoucí růst. Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) v roce 2020 zveřejnila data týkající se objemu přímých zahraničních investic proudících do Kazachstánu v roce 2019. Jejich čistý objem byl 3 118 mil USD, tj. o 639 mil USD méně než v předcházejícím roce, což koreluje s trendem snižujícího se objemu nových PZI v regionu. Přesto zůstává Kazachstán druhým největším příjemcem zahraniční pomoci v oblasti, a to za Ruskou federací (Kazakhstan: Foreign Investment, 2021).

Hlavními oblastmi, kam zahraniční investice směřují, jsou ropný průmysl a hutnictví, především díky nerostnému bohatství země. To je také jedna z hlavních výzev pro tuto středoasijskou republiku – přilákat investice i do jiných oblastí a stávající investory v ekonomice udržet. UNCTAD odhaduje, že se v roce 2020 objem zahraničních investic směřujících do země zvýšil o 19 %. Jednalo se zejména o investice do stavebnictví a obchodu. Na druhé straně došlo k rapidnímu poklesu investic do projektů tzv. na zelené louce. Především kvůli dopadům pandemie nemoci covid-19 ubylo podobných projektů o 86 % (Kazakhstan: Foreign Investment, 2021).

Jak už bylo naznačeno dříve, kazašská vláda se snaží vycházet zahraničním investorům vstříc. Díky tomu stát získal pověst dobrého prostředí pro investice a několik velkých společností, jako například Tengizchevroil, těžařská a olejařská společnost za jejímž vznikem stály firmy jako Chevron a Exxon, zde vybudovaly svá ředitelství. Za účelem poskytnutí ještě lepších podmínek pro zahraniční investory vznikla národní společnost Kazakh Invest, jenž má za úkol usnadnit investorům realizaci a naplnění jejich plánů (Kazakhstan: Foreign Investment, 2021). V žebříčku Světové banky z hlediska

nejlepších podmínek pro podnikání z roku 2020 se Kazachstán umístil celkově na 25. místě ze 190 hodnocených zemí (Doing Business, 2021).

Podle souhrnné zprávy Santanderu hodnotící investiční příležitosti v Kazachstánu jsou silnou stránkou této země především fosilní paliva, kterých má země bohaté zásoby. Významným pozitivem je také poloha a rozloha Kazachstánu, jenž geograficky spojuje Asii s Evropou. Této komparativní výhody využívá země zejména v rámci Čínské iniciativy Pásu a stezky, kdy zde země draka významně investuje do infrastruktury. V zemi funguje na 24 letišť a až 81,9 % kazašské populace využívá internet, což je největší číslo v porovnání s ostatními státy v oblasti (Individuals using the Internet (% of population) - Kazakhstan, 2021). Mezi další pozitivní faktory investic v Kazachstánu Santander řadí velikost kazašské ekonomiky, která se znovu řadí na špičku ve střední Asii. Země vytváří až 60 % HDP celého regionu (Kazakhstan: Foreign Investment, 2021). Zmíněna je i relativně dobrá rostoucí ekonomika, a to i přes dříve zmíněné negativní vlivy.

Mezi nevýhody investování v Kazachstánu patří zejména ekonomika výrazně závislá na kondici ekonomiky v ruské federaci a tamních cenách komodit. Pozici kazašské vlády ve vztahu k trhu Santander popisuje jako protekcionistickou a intervencionistickou, což jde ruku v ruce s přetrvávajícím autoritářským režimem, jímž se státní představitelé pokoušejí řešit slabou funkci právního státu a státní správy. Tyto faktory dohromady zpomalují obchod a umožňují funkci korupčních struktur. Podle statistiky z roku 2020 se Kazachstán v míře vnímání korupce umístil na 94. místě ze 180 sledovaných států (Transparency International, 2020).

Zpráva Santanderu uzavírá vládními kroky, které byly přijaty směrem k zahraničním investicím. Opět zdůrazňuje vládní pobídky, jejichž počátek se datuje až do první poloviny 90. let a které zahrnují daňové úlevy až na dobu pěti let, státní podporu, odpuštění či snížení daní ze základního materiálu a zařízení nutného k provedení investice. Stát se v poslední době pokouší přilákat investory i do jiných sektorů než jen tradičního olejářského průmyslu. Poslední výraznou snahou je státní program z roku 2017 pro podporu digitálních technologií v průmyslu. Zároveň dochází k postupné privatizaci ekonomiky, s cílem minimální účasti státního sektoru. Od roku 2020 byl také splněn

požadavek WTO¹⁰ na uvolnění bariér pro vstup zahraničních bankovních a pojišťovacích institucí na kazašský trh (Kazakhstan: Foreign Investment, 2021).

3.1 Čínské investice v Kazachstánu

V roce 2013 prezident Čínské lidové republiky Si Ťin-pching vypustil do světa ideu obnovení hedvábné stezky. Není náhodou, že k jednomu z prvních vystoupení na toto téma došlo právě v Kazachstánu, což bylo jasné gesto, že se s touto křižovatkou mezi Evropou a Asií v nové hedvábné stezce počítá jako s jedním ze stěžejních států vznikajícího projektu. Pro Čínu je Kazachstán velmi významným zahraničním partnerem. Jednak kvůli své strategické geografické pozici, dále díky svým štědrým zdrojům nerostného bohatství, zejména fosilních paliv, a v neposlední řadě také jako stabilní soused jejího problematického regionu – provincie Sin-t'iang (Zogg, 2019).

Autoritářská vláda Kazachstánu však vsází na multivektorovou zahraniční politiku. Zatímco vazby s Čínou se začaly rozvíjet až kolem přelomu milénia, tradiční partner Moskva má v Nur-Sultanu pevné vazby nepřetržitě od rozpadu Sovětského svazu a Kazachstán je dokonce označován za nejbližšího ruského spojence v Asii. Spojené státy, respektive Západ, má v zemi v porovnání se sousedními giganty jen malý vliv, jenž se navíc omezuje na zachování stability na sever od Afganistánu a zájem o těžbu ropy a uranu (Zogg, 2019).

Ačkoli je v nominální hodnotě kazašský státní dluh vůči Číně nejvyšší ve střední Asii (v roce 2020 byla jeho hodnota 10,621 miliardy USD (Van der Kley, 2020)), v poměru k celkovému zadlužení země se jedná naopak o nejmenší hodnotu mezi sousedními státy (v roce 2020 to bylo přibližně 23,5 % (Kazakhstan National Debt, 2021)). Investiční projekty Číny v Kazachstánu se dají rozdělit do tří hlavních oblastí, které vycházejí zejména z čínských ekonomicko-politických zájmů. Tyto oblasti jsou následující:

- energetická bezpečnost,
- diverzifikace obchodních cest,

¹⁰ WTO (World Trade Organization) – Světová obchodní organizace, jejím cílem je rovnost v rámci otevřeného trhu (Světová obchodní organizace, 2001).

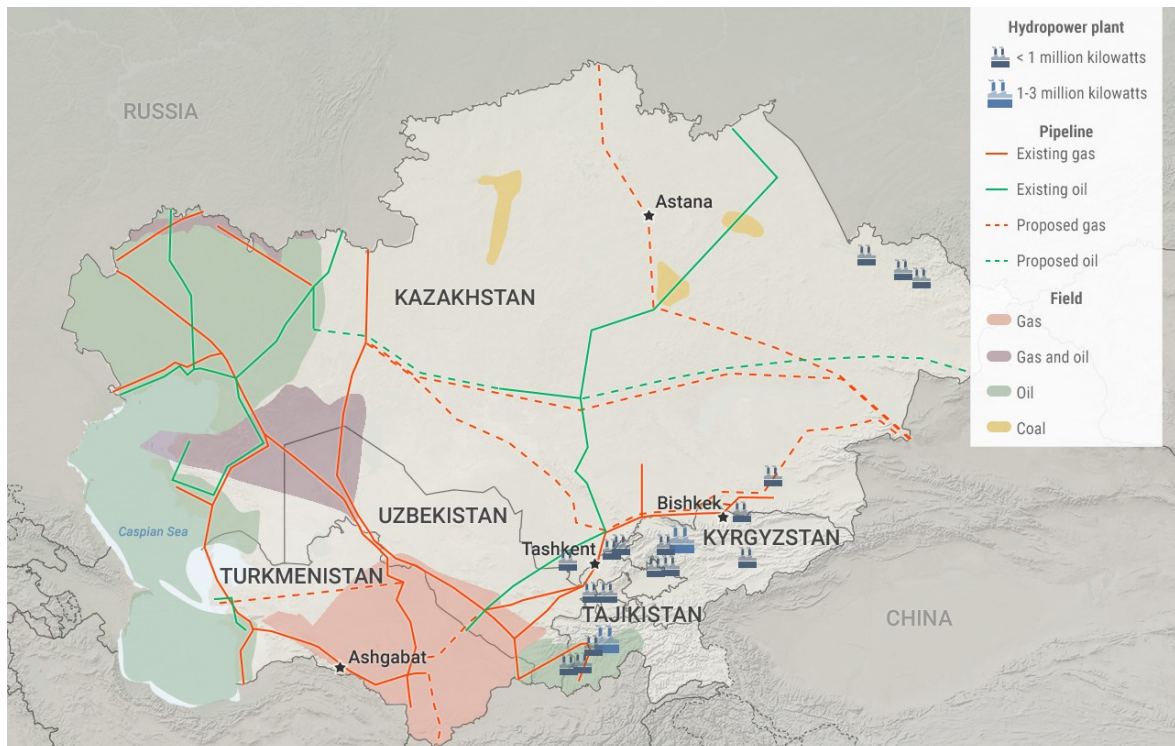
- domácí rozvoj a stabilita (Zogg, 2019).

Každá z nich bude nyní rozebrána v samostatné kapitole, kde budou představeny nejvýznamnější projekty a aktéři, jenž se o jejich realizaci zasloužili, a další relevantní informace.

3.1.1 Energetická bezpečnost

Jelikož Čína je největším světovým importérem energie, jejím hlavním zájmem už v prvním desetiletí nového tisíciletí bylo zajištění bezpečné a stabilní dodávky energie z centrální Asie. Do té doby totiž Čína získávala fosilní paliva především z nepříliš stabilních afrických zemí či ze států středního východu. Dodávky z těchto oblastí putovaly do Číny skrze Malackou úžinu a oblasti, kde hlavní roli hrají USA a jejich spojenci. Posledním důvodem pro budování vlastní „bezpečné“ cesty s dodávkou fosilních paliv je plánovaný přechod z uhelné energie na energii ze zemního plynu. Kazachstán je pro Peking důležitý nejen jako producent ropy, ale také jako dodavatel zemního plynu z Turkmenistánu, největšího dodavatele Číny (Zogg, 2019). Na obrázku v příloze 1 jsou zachyceny jak stávající, tak plánovaná potrubí plynovodů, ropovodů a vodní elektrárny v oblasti střední Asie.

Příloha 1: Ropovody, plynovody a vodní elektrárny ve střední Asii. (mapa)

(GPF Team, 2017)

Jak již vyplývá z dříve uvedeného, Peking sází především na vybudování pozemních potrubí přes stabilní partnerské státy, čímž se snaží eliminovat riziko možného kolapsu v případě námořní blokády dodávek ropy po moři. Čína začala investovat do kazašské ropy v roce 1997, kdy CNPC¹¹ koupila 60% podíl ropného pole Aktobe se závazkem další investice o velikosti 4 miliard USD do rozvoje těžby v této oblasti. V roce 2003 následoval odkup zbývajících podílu společnosti spravující ropnou oblast Aktobe a zároveň došlo ke koupi 35 % akcií ropného pole North Buzachi od saúdskoarabské těžařské společnosti Nimr Petroleum. Brzy nato CNPC doplnila tento podíl dalšími 65 % od amerického Texaco (dnes Chevron) (Raimondi, 2019, s. 30).

Asi nejdůležitější čínská akvizice v olejářském sektoru v Kazachstánu přišla v roce 2005. Kanadskou společnost PetroKazakhstan odkoupila CNPC za necelé 4,3 miliardy USD, přičemž tato společnost hraje zásadní roli v energetickém průmyslu celé země. Firma vlastní rozlehlé ropné pole Kumkol, jedná se o druhého největšího producenta ropy sídlícího v Kazachstánu, a navíc je spoluvlastníkem největší ropné rafinerie v zemi, Shymkent. Kvůli strategickému významu této společnosti požádala kazašská vláda v roce 2006 CNPC o prodej třetinového podílu v PetroKazakhstan, čemuž čínská strana vyhověla. V současnosti tedy čínská státní firma CNPC vlastní 67 % této strategické společnosti, zbývajících 33 % vlastní KazMunaiGaz EP¹². Odkup PetroKazakhstan bývá označován za nejdůležitější zahraniční akvizici čínských společností vůbec (Raimondi, 2019, s. 30).

V roce 2009 CNPC uzavřela v Kazachstánu tzv. olejářský úvěr o celkové hodnotě 10 miliard USD. V rámci této investice získala například ropné rezervy náležící zakoupené firmě o celkové hmotnosti 812 milionů tun. Dalšímu čínskému investorovi, China Investment Corporation¹³ se dokonce podařilo získat podíl ve státním podniku. V kazašské státní společnosti KazMunaiGaz EP získala 11% podíl za necelou 1 miliardu USD (Raimondi, 2019, s. 30).

¹¹ CNPC – China National Petroleum Corporation je největší čínskou olejářskou a plynářskou korporací. CNPC je vlastněná čínským státem (China National Petroleum Corporation, 2001).

¹² KazMunaiGaz Exploration Production (KMG EP) je státní olejářská a plynářská společnost sídlící v Nur-Sultanu (KazMunayGas, 2001).

¹³ China Investment Corporation (CIC) je čínský majetkový fond odpovědný za správu investic ČLR. Jedná se o státní společnost (China Investment Corporation, 2001).

Na ta největší ropná pole v zemi si však Čína musela počkat až do roku 2013. Tehdy během návštěvy Si Ťin-pchinga zrealizovala CNPC nákup více než 8% podílu ve společnosti NCOC¹⁴, která ovládá obří těžební oblast Kashagan v Kaspickém moři. CNPC se dále zavázala k investici ve výši 3 miliard USD do projektu rozvoje těžby v kashaganské těžební oblasti, který měl odstartovat v roce 2020. Kazachstán dále posiloval vazby s Čínou, když na úkor vstupu Indie do kazašského olejářského a plynářského průmyslu upřednostnil další navýšení podílu čínských investorů. Nejen pro Kazachstán se tak Čína stala velice vítaným zahraničním partnerem, jenž dokáže financovat i nákladné strategické projekty. Kromě zmíněných projektů došlo v oblasti těžby ropy a zemního plynu mezi roky 1997 a 2014 ještě k dalším investicím o celkové hodnotě 16 miliard USD (Raimondi, 2019, s. 31).

Kromě investic do rozšiřování těžby a kupování ropných polí se Čína zaměřuje také na výstavbu infrastruktury plynovodů a ropovodů. V roce 2015 poskytly China Development Bank a Bank of China úvěr o velikosti 2,5 miliardy USD k výstavbě 1475 km dlouhého plynovodu Beineu-Bozoy-Shymkent, jenž má zásobovat kazašské jižní území a také dodávat plyn Číně. Tento plynovod je vůbec největším podobným projektem v historii samostatného Kazachstánu. Díky tomuto plynovodu bude jih země využívat pouze domácí produkci plynu a nemusí čerpat dodávky ze zahraničí, což bylo doposud nutné. Peking má od roku 2019 čerpat až 10 bcm¹⁵, za což si má Kazachstán přijít na více než 2 miliardy USD ročně (Raimondi, 2019, s. 31)

Co se týče dopravy ropy, začala Čína spolupráci s Kazachstánem již v roce 2004. Tehdy byla založena společnost Kazakhstan-China Pipeline LLP, jenž má za úkol navrhovat, budovat a provozovat páteřní ropovod vedoucí výhradně přes území Kazachstánu. Ten byl budován ve dvou etapách po 965, respektive 794 km a spojil těžební oblasti na západě země u Kaspického moře až s východní hranicí Kazachstánu – s Čínou (viz příloha 2).

¹⁴ NCOC – North Caspian Operating Company je společnost působící v severním Kaspickém moři, především obsluhující oblast Kashagan (North Caspian Operating Company, 2001).

¹⁵ bcm – jednotka objemu značící miliardu metrů krychlových (billion cubic meters)

Příloha 2: Ropovody v Kazachstánu s červeně zvýrazněnými úseky vybudovanými za pomoci Číny. (mapa)

(KazTransOil, 2021)

I přes štedré investice, nákup akcií i objemné půjčky je zřejmý především strategický cíl Číny – zajištění bezpečných dodávek energií do země přes území minimálně ohrožené geopolitickým rizikem. Všechny popsané transakce jsou prováděny výhradně čínskými společnostmi, které ovládá přímo čínská vláda, respektive Komunistická strana Číny. V Kazachstánu sílí obavy z příliš velkého vlivu východního obra ve svém strategickém sektoru. Podle dostupných údajů Čína odebírá až 25 % ropy vyrobené v Kazachstánu (Raimondi, 2019, s. 32).

3.1.2 Diverzifikace obchodních cest

Jak bylo zmíněno dříve, není náhodou, že čínský prezident představil v roce 2013 ambiciózní projekt ekonomického pásu hedvábné stezky¹⁶ právě v Astaně, dnešním Nur-Sultanu. Iniciativa Pásu a stezky počítá s Kazachstánem jako hlavní tepnou pozemní

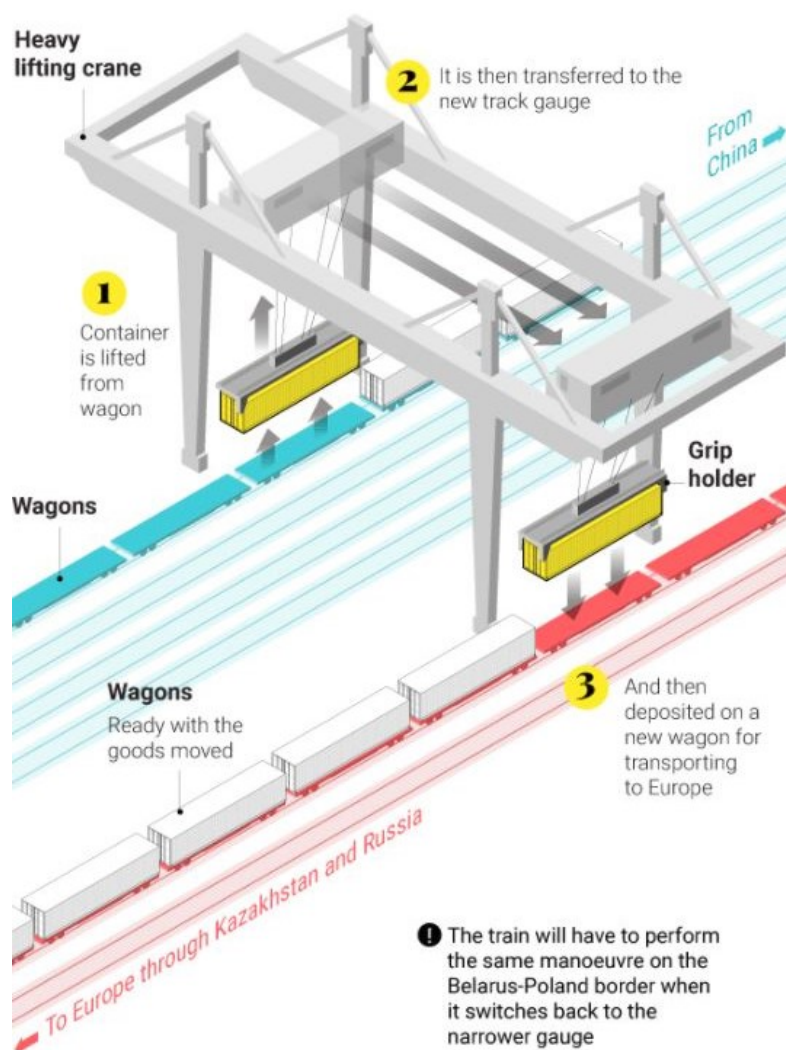
¹⁶ Ekonomický pás hedvábné stezky ((New) Silk Road Economic Belt, (N)SREB) je součástí iniciativy One Belt One Road, dnes nazývané Belt and Road Initiative (BRI), představené čínským prezidentem Si Ťin-pchingem. Jedná se o pozemní propojení strategických států a měst na obchodní tepně ze středočínského Si-anu do nizozemského Rotterdamu (Ghiassy, 2017).

dopravy pro obchod s Evropou a blízkým východem. Dochází k masivnímu rozvoji železnic, které jsou významnou alternativou lodní dopravy. Ačkoli doprava po kolejích je ve srovnání s přepravou kontejnerů po moři nákladnější, zboží se do Evropy dostane za polovinu běžného přepravního času. Oproti letecké dopravě je železniční doprava stále znatelně levnější.

Nejvýznamnějším a největším projektem v této oblasti je suchý přístav Khorgos. Projekt gigantického uzlu pro přepravu zboží odstartoval v roce 2011 a kolem Khorgasu, menšího města na hranici Číny a Kazachstánu, vznikla speciální ekonomická zóna. První vlak přepravující 720 tun pšenice přijel do Číny z Kazachstánu 5. února 2017 a otevřel tak novou obchodní cestu (Serikkaliyeva, 2018, s. 138-139). Na tomto projektu se v největší míře podílela čínská státní firma COSCO (China Ocean Shipping Company), jehož cílem bylo zejména výrazné snížení přepravního času mezi Čínou a EU, jejím nejvýznamnějším obchodní partnerem.

Výstavba obřího překladiště na hranici Číny s Kazachstánem má svůj logický důvod. Čínské tratě totiž používají tzv. normální rozchod kol, který činí 1435 mm, zatímco Kazachstán, stejně jako ostatní země bývalého Sovětského svazu, používají tzv. ruský široký rozchod, jehož velikost je 1520 mm. Z tohoto důvodu je na hranicích mezi Čínou a bývalým Sovětským svazem nutné přeložit náklad na vagóny s širším rozchodem kol. K tomu účelu v Khorgosu slouží speciálně navržený jeřáb, který překládá kontejnery z čínských vlaků na ty kazašské, viz příloha 3.

Příloha 3: Princip překládání kontejnerů jeřábem v suchém přístavu Khorgos. (obrázek)

(SCMP, 2017)

V současnosti spravuje přístav společnost Khorgos Gateway, která je ze 49 % vlastněná již zmíněnou společností COSCO. Zbývající, a tedy většinový, podíl vlastní společnost Kazašské státní železnice. Projekt suchého přístavu Khorgos bývá označován za zářný příklad iniciativy Pásu a stezky. Na jednom z nejdlejších míst na Zemi byl vybudován významný přepravní uzel, čímž záměry investorů zdaleka nekončí. V roce 2019 tudy bylo přepraveno 180 000 TEU¹⁷, přičemž se předpokládá navýšení přepravovaného objemu na 500 000 TEU nejpozději do roku 2023. Nedaleko přístavu byla

¹⁷ TEU (twenty-foot equivalent unit) – standardizovaná přepravní jednotka využívaná v lodní, železniční a silniční dopravě. Odpovídá velikosti jednoho kontejneru o délce 6,1 m (20 stop) (Kontejner, 2001).

také v roce 2018 otevřena nová dálnice spojující Čínu s Kazachstánem a pozornost si zaslouží i ambiciózní plán výstavby několika set tisícového města, jenž se má rozprostírat na obou stranách státní hranice (Ruehl, 2019).

Henry Ruehl se v článku z roku 2019 pozastavuje nad skutečným významem tohoto projektu prezentovaného jako zlaté vejce BRI. Už samotná velikost překladiště kontejnerů bývá nadhodnocována. Přes vzletná označení jako „nová Dubaj,“ nebo „největší suchozemský přístav na Zemi,“ přiznává sám řídící inženýr v Khorgosu, že existuje mnoho větších podobných přepravišť (Ruehl, 2019).

Ani prezentace samotné přepravy zboží do bohaté Evropy za poloviční čas, zdá se, není tak úplně opřená o skutečnost. V současnosti většina nákladu putuje z Khorgosu do Ruska či států střední Asie. Jen do Uzbekistánu míří až 40 % přepravovaného zboží. Do západní Evropy odtud prozatím dorazí jen zlomek přepravovaných kontejnerů. I při maximální plánované kapacitě má Khorgosem projít jen 1–2 % celkového objemu přepravovaných kontejnerů z Číny do Evropy, což, jak píše Ruehl, jistě není málo, avšak jen stěží to lze označit za projekt světového významu (2019). Spekulace se objevují i ohledně výnosnosti celého přepravního projektu. Čínská vláda garantuje hrazení 40 % dopravních nákladů při využití železničního překladiště v Khorgosu. Zatímco zisky z přepravovaného zboží jsou poměrně nízké, velké výdaje vynakládá Čína jakožto minoritní vlastník na přilákání zákazníků tomuto přepravnímu uzlu (Ruehl, 2019).

Ruehl ve svém článku ale shrnuje i přesvědčivá pozitiva projektu suchého přístavu Khorgos. Čína se při jeho realizaci a nyní i provozu chová nikoli jako obávaný predátor, jenž svého partnera zažene do dluhové pasti (Chandran, 2019), ale jako investor, který se blíží obrazu propagovanému současným čínským establishmentem, tedy toho, jenž myslí v první řadě na vzájemnou prospěšnost projektu a poskytuje mu finanční jistotu. Khorgos je totiž v první řadě kazašský úspěch realizovaný a vlastněný díky vědomí svých silných stránek a svého postavení tímto středoasijským státem, jemuž je Čína v rámci tohoto projektu skutečně prospěšným partnerem (Ruehl, 2019).

3.1.3 Domácí rozvoj a stabilita

Centrální Asie získala pro Čínu strategický význam v posledních dvaceti letech z několika důvodů. Geograficky sousedí s provincií Sin-ťiang, jejíž stabilita je pro Čínu zcela zásadní, dále kvůli bohatství nerostných surovin a energetických zdrojů, což bylo

popsáno dříve, a také jako testovací půda pro zahraniční spolupráci, budování institucí a mezinárodního zapojení. Číně se povedlo díky Šanghajske organizaci pro spolupráci (SCO) posílit a zajistit svoje bezpečnostní zájmy v tomto regionu. Byly uzavřeny společné dohody, jsou pořádána společná vojenská cvičení a dochází ke sdílení informací se zaměřením zejména na boj proti „třem zlům“¹⁸.“ V posledních letech Čína začala poskytovat vojenskou pomoc státům střední Asie a uzavírá s nimi bilaterální dohody (Ghiasy, 2017, s. 34).

V rámci iniciativy Pásu a stezky uplatňuje Čína ve střední Asii dobře známou strategii soft power, kterou se snaží ostatní státy naklonit na svou stranu spíše na základě jejich vlastní vůle než donucováním. Oblast kolem západních hranic Číny je obývána z velké části etnickými Ujgury, proti nimž Peking prosazuje razantní integrační politiku. Proti globálně rozšířenému narativu čínské hrozby se snaží země draka bojovat například investicemi do oblasti vzdělávání. Na stipendia pro kazašské studenty jsou vynakládány štedré finanční prostředky. V roce 2019 studovalo v Číně kolem 18 000 Kazachů. Východní velmoc také v Kazachstánu aktivně propaguje výuku čínštiny, k čemuž využívá i provozu pěti Konfuciových institutů. Jedná se o neziskovou vzdělávací instituci, kterou spravuje čínské ministerstvo školství. Nezávislí komentátoři ji ostře kritizují právě kvůli napojení na současnou komunistickou garnituru a zpochybňují její nezávislost či objektivitu akademické činnosti (Sinopsis, 2019). Kromě výuky čínštiny mají Konfuciovy instituty i daleko méně přitažlivé cíle. Především jde o propagaci oficiálních postojů, idejí a myšlenek čínské vlády nebo o propagaci investic v rámci BRI. K tomu mají sloužit i nejrůznější společenská a vědecká setkání či události jako konference, výstavy, koncerty atp. (Serikkaliyeva, 2018, s. 144). Důležitost těchto institutů a souvislost se zvětšujícím se čínským vlivem ve střední Asii lze dobře odvodit například z vyjádření bývalého hlavního muže čínské propagandy, Liou Jün-šana: *„Pokud jde o klíčové body, které ovlivňují naši svrchovanost a bezpečnost, měli bychom aktivně pokračovat v mezinárodní propagandě a bojovat proti problémům, jako jsou Tibet, Sin-ťiang, Tchaj-wan, lidská práva nebo Fa-lun*

¹⁸ Tři zla je politický termín, který používá oficiální čínská reprezentace k označení hlavních nepřátel Čínské lidové republiky. Těmito nepřáteli jsou terorismus, separatismus a náboženský extremismus. Čínská vláda používá tento termín nejčastěji ve spojitosti s nestabilitou autonomní oblasti Sin-ťiang na západě země. Boj proti třem zlům byl jeden z hlavních argumentů pro obhajobu existence převýchovných táborů v tomto regionu (Three Evils, 2001).

kung ... Musíme proto dál zakládat a provozovat zahraniční kulturní centra a Konfuciovy instituty“ (Sinopsis, 2019).

Problém na západě Číny s ujjurským obyvatelstvem a nutnost naklonit si okolní země v oblasti na svoji stranu tak, aby tolerovaly provoz převýchovných táborů, kde neřídka bývají věznění i etničtí Kazaši, se snaží Čína řešit využitím zmíněné soft power. Nakolik je tato taktika úspěšná je však předmětem diskuse. Výzkum prováděný v letech 2014 a 2016 mezi vysokoškolskými studenty v Kazachstánu a Kyrgyzstánu ukazuje, že 65,8 % kazašských studentů vnímalo Čínu jako nejvlivnější stát ve střední Asii. Ještě příznivěji pro Čínu vyplývaly výsledky otázky, zda Čína představuje pro oblast spíše prospěch či nebezpečí, kde ji celkem 82,2 % studentů označilo za prospěšnou (Yu-Wen Chen, 2017). Když však zaměříme pozornost mimo studentskou akademickou obec, najdeme průzkumy mezi širokou veřejností, které dokazují vnímání čínských aktivit v zemi od neutrálních až po negativní postoje. Pozitivně jsou vnímány zejména ekonomické přínosy, ať už se jedná o budování infrastruktury nebo zvětšující se objem mezinárodního obchodu. V převládajícím pohledu je však Peking vnímán spíše jako hrozba pro národní bezpečnost, čehož si je čínská strana dobře vědoma (Serikkaliyeva, 2018, s. 147-148).

To, že se pokračující sblížení kazašské a čínské strany mezi širokou veřejností neteší takovým sympatiím, jako by se z prvního uvedeného výzkumu mohlo zdát, dokazují některé nepokoje, jež se odehrály v Kazachstánu na protest proti čínským aktivitám. V roce 2016 demonstrovali Kazaši proti plánovaným pozemkovým reformám, díky nimž by si cizinci mohli pronajmout kazašskou půdu až na 25 let. Protestující se obávali zabránění půdy čínskými investory a v ulicích měst se shromáždily tisíce nespokojených demonstrantů, díky nimž nakonec kritizovaná legislativa nevstoupila v platnost (Serikkaliyeva, 2018, s. 145). Na jaře roku 2021 se odehrála zatím poslední velká vlna demonstrací a nepokojů organizovaných zakázanými opozičními politickými stranami. Protestující poukazovali na rostoucí vliv Pekingu v zemi, narůstající čínské investice v kazašské ekonomice a skupování podílů západních firem operujících v Kazachstánu. Ozývaly se ale i hlasy proti perzekucím Kazachů a Ujgurů v čínském Sin-ťiang a jejich věznění v táborech. Protesty se konaly v největších kazašských městech po celé zemi, například v Almaty, Nur-Sultanu, Oralu, Shymkentu atd. (REF/RL Kazakh Service, 2021).

4. Případová studie Kyrgyzstán

Na rozdíl od dříve zkoumaného Kazachstánu je Kyrgyzstán svou rozlohou druhým nejmenším státem ve střední Asii. Geografická pozice této parlamentní republiky je však té kazašské podobná. Jedná se o historicky významnou křižovatku obchodních cest, kterou kdysi protínala i dnes tolik skloňovaná hedvábná stezka. Na rozdíl od Kazachstánu však hornatý povrch země neumožňuje tak snadné podmínky pro rozvoj dopravní či jiné infrastruktury a země také neoplývá tak bohatými zásobami nerostných surovin (Kyrgyzstán, 2001).

Stejně jako její sousedé vznikla tato středoasijská republika na konci roku 1991 po rozpadu Sovětského svazu. Předtím, než její území začali ovládat Rusové v roce 1876, byli vládci dnešního Kyrgyzstánu Mongolové, Uzbekové, Turkuti, Ujgurové, ale také v jeho historii nalezneme období Kyrgyzské nezávislosti.

4.1 Politický vývoj v Kyrgyzstánu

Po roce 1991, kdy se prvním prezidentem nezávislého státu stal Askar Akajev, následovalo období etnických konfliktů, povstání, přechodných vlád a ekonomických problémů (Kyrgyzstán, 2001). V roce 2005 došlo k první významné revoluci v dějinách mladé postsovětské republiky, která bývá označována jako Tulipánová revoluce. Při ní byl z čela státu Akajev sesazen a uprchnul do Ruska. Došlo ke změně ústavy, podle které byly nově omezeny některé prezidentské pravomoci (Tulipánová revoluce, 2001).

Ani v následujícím období však nedošlo k očekávaným změnám režimu směrem k větší míře demokratizace. Nový prezident Kurmanbek Bakijev, původně vnímaný jako prodemokratický, svými kroky postupně vracel stav země zpět před revoluci z roku 2005. Po volbách v červenci 2009, kdy Bakijev svůj post obájil, avšak OBSE s jejich průběhem nebyla spokojená, stejně jako politická opozice v zemi, došlo v roce 2010 k dalším významným nepokojům, při nichž došlo k útokům na etnické Uzbeky zejména na jihu země. Důsledkem byl opět pád prezidenta Bakijeva a po krátkém období prozatímní vlády byl demokraticky zvolen Azambek Atambajev. Podle platné ústavy po uplynutí svého šestiletého mandátu už nesměl svůj post obhajovat v dalších volbách v roce 2017, které vyhrál, a poprvé v dějinách země demokraticky převzal prezidentské křeslo, Sooronbaj

Žeenbekov. Atambajev byl později v roce 2019 obviněn z korupce, násilně zadržen ve svém paláci a po odsouzení poslán do vazby (Almazbek Atambayev, 2001).

Zatím poslední turbulentní vývoj v politické situaci v zemi proběhl na podzim roku 2020, kdy po parlamentních volbách došlo k protestům a demonstracím v kyrgyzských městech. Prezident Žeenbekov v reakci na tento vývoj za účelem deeskalace napětí rezignoval na svoji funkci a splnil tak požadavek protestujících, aby byly vyhlášeny nové prezidentské volby. Ty v lednu 2021 vyhrál lídr protestující strany a oblíbenec venkovských Kyrgyzů Sadyr Žaparov, muž v minulosti odsouzený za únos a nepovolenou demonstraci. Je označován za nacionalistu a populistického politika, některými médii bývá přirovnáván k Donaldu Trumpovi (Sadyr Japarov, 2001).

4.2 Kyrgyzská zahraniční politika

Kyrgyzstán, obdobně jako Kazachstán, spoléhal po získání nezávislosti díky své strategické pozici na tzv. multivektorovou politiku. Kromě silné orientace na Rusko, s nímž jej spojuje dlouhá společná historie, kulturní dědictví a ekonomické vazby, se podařilo zemi navázat dobré vztahy se západními zeměmi, například s USA. Mezi lety 2002 až 2014 byl Kyrgyzstán jedinou zemí na světě, na jejímž území měly své vojenské základny jak Rusko, tak USA. Tranzitní základna Manas, kterou Američané využívali pro zásobování a podporu vojenských jednotek v Afghánistánu, byla však nakonec na nátlak Ruska zrušena (IDnes.cz, 2014).

Největší afinitu však Kyrgyzstán stále vyzařuje směrem k Rusku. Kyrgyzstán dováží z Ruska na 92 % své spotřeby olejářských produktů, až milion Kyrgyzů pracuje v Ruské federaci, odkud posílají zpět do své vlasti jako remitence až 30 % kyrgyzského HDP (Hongzhou, 2015) (Cooley, 2015). Tato silná finanční páka vyvolává paradoxní situaci. Rusko je z velké části viníkem špatné ekonomické situace ve střední Asii po roce 2015, neboť pád rublu byl zapříčiněn zejména západními sankcemi v reakci na agresí na východě Ukrajiny. Přesto je režim prezidenta Putina v Kyrgyzstánu poměrně silně podporován, a to i proto, že se Rusové snaží v oblasti vyvolat strach ze západních kroků, které podle nich povedou k revolucím a protestům ve stylu ukrajinského Majdanu (Cooley, 2015).

Rusové v roce 2015 získali Kyrgyzstán jako nového člena pro svůj projekt nově vzniklé Eurasijské ekonomické unie (EEU, někdy také EAEU). Předchůdcem této organizace byla celní unie (CU) mezi Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem, kterou tyto tři státy uzavřely v roce 2010. V roce 2014 pak byla v Astaně podepsána Dohoda o EEU (Hu, 2017, s. 410). 1. ledna 2015 začala tato organizace oficiálně fungovat, přičemž jejím hlavním posláním bylo do roku 2025 zajistit volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a práce mezi členskými zeměmi. Není náhodou, že se tento koncept nápadně podobá Evropské unii, z níž si bere příklad. Ještě téhož roku se ke společenství přidala Arménie a právě Kyrgyzstán. EEU začala brzy vyjednávat o spolupráci s Čínou a o jejím primárním investičním projektu BRI. Ten ve svém rozsahu zahrnuje investice ve všech pěti členských zemích EEU, a proto pro spolupráci mezi EEU a BRI vznikla platforma 5+1, která má napomáhat tomuto společenství v efektivnější komunikaci s Čínou (Hu, 2017, s. 411).

Posledním důležitým partnerem je samozřejmě Čína. Už v devadesátých letech minulého století začala Čína navazovat nová partnerství se zeměmi střední Asie kvůli boji proti islamistickému terorismu. V roce 2001 vznikla Šanghajska organizace pro spolupráci (SCO), v níž byl Kyrgyzstán jedním ze zakládajících členů. Pro tuto platformu je vnitřní bezpečnost regionu jedním z primárních úkolů (Wang, 2019). Dalšími jsou pak ekonomické zájmy členských států, přičemž se SCO v mnohém protíná se dříve zmíněným ruským projektem EEU, a v neposlední řadě se jedná o kulturní, respektive politickou spolupráci (Shanghai Cooperation Organisation, 2001).

4.3 Čínské investice v Kyrgyzstánu

Hlavním cílem Čínské lidové republiky pro oblast střední Asie obecně je zachování politické stability v regionu. O to více je kladen důraz na tento cíl v Kyrgyzstánu, jehož turbulentní vývoj politické scény je popsán v kapitole 4.1. Obavy Číny směřují především za organizovanými skupinami, majícími násilný nebo militantní charakter, zvláště pokud by sympatizovaly s Ujgurským etnikem. Takovou hrozbu terorismu se Čína s ohledem na vlastní problémy v provincii Sin-t'iang snaží za každou cenu eliminovat. Ačkoli je oficiálně snaha o ekonomickou prosperitu hlavní strategií v boji s islámským terorismem, zejména ze strany Ujgurů, vznik a funkce internačních táborů po roce 2017 implikují poměrně razantní změnu směru v politice řešení této otázky (Van der Kley, 2020, s. 36).

Dalším cílem Číny v této oblasti je její ekonomický rozvoj, který by současně pomohl s ekonomickým vzestupem jejího nejhudšího západního regionu. Ačkoli Kyrgyzstán není velkým spotřebním trhem, mezi lety 2004 a 2010 se stal důležitým exportním uzlem čínského zboží a například v textilním průmyslu si Kyrgyzstán vybudoval pro Čínu důležitou pozici (Van der Kley, 2020, s. 37). Podle dostupných údajů investovala Čína v Kyrgyzstánu mezi lety 2005-2019 dohromady 4,73 miliard USD.

Podobně jako v předcházející případové studii Kazachstánu, lze i v Kyrgyzstánu odhalit několik hlavních způsobů, jak Čína investuje své prostředky do rozvoje daného státu. Pro potřeby této práce a pro přehlednost jsem definoval tři základní kategorie, které zahrnují hlavní část čínských investic. Jedná se o tyto kategorie:

- Vládní půjčky a úvěry
- Energetický rozvoj
- Infrastruktura a rozvoj čínských firem

Tak jako v předchozí kapitole, i v tomto případě bude každá z uvedených kategorií zevrubně popsána.

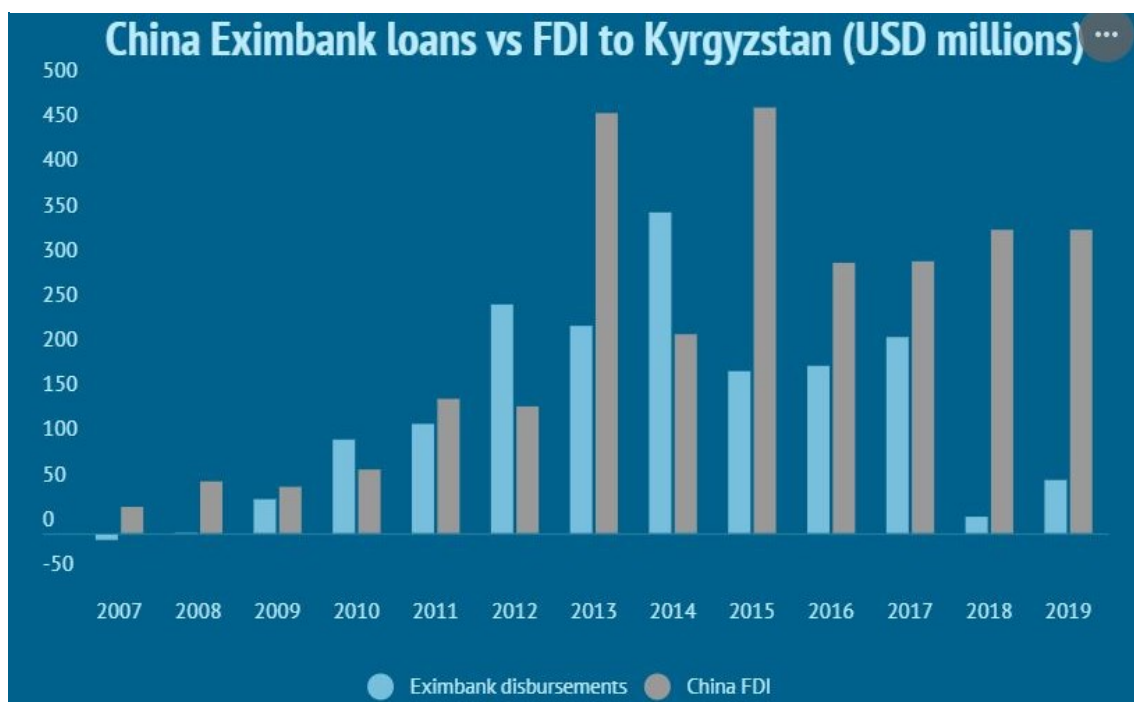
4.3.1 Vládní půjčky a úvěry

Kyrgyzstán je společně s Tádžikistánem nejhudší zemí v oblasti střední Asie. Tohoto aspektu se ČLR snaží využít a zvýšit ekonomickou závislost obou zmiňovaných států právě na ní. Pro dosažení požadované finanční páky využila Čína své velikosti a prosperity a chudým středoasijským republikám nabídla v rámci SCO půjčky zaměřené na rozvoj tamní infrastruktury. V případě Kyrgyzstánu však objem těchto půjček zůstal od roku 2004, kdy byl poprvé tento plán představen, až do roku 2010 na relativně nízké úrovni. Avšak v roce 2010 začala Čína Biškeku poskytovat zvýhodněné půjčky, jejichž hodnota začala později hrát zásadní roli v rámci státního dluhu. Van der Kley ve své práci uvádí, že namísto promyšlené strategie a dodržování stanoveného plánu sestaveného čínskou státní mocí zde vstupují do hry zájmy čtyř hlavních aktérů. Těmito jsou vláda v daném státu, čínská firma, jež zaštiťuje konkrétní projekt, Eximbank (viz kapitola 2), která poskytuje výraznou většinu kyrgyzských státních půjček, a čínské Ministerstvo obchodu (MOFCOM) (2020, s. 89).

Kyrgyzské úřady mají zásadní slovo v tom, jaké projekty se budou v zemi realizovat. Čínské peníze jsou ve většině případů poskytnuty konkrétním projektům až několik let po jejich schválení. Čína tedy v Kyrgyzstánu zpravidla nevytváří vlastní projekty, ale Eximbank, jako jedna ze tří hlavních státních bank poskytujících financování projektů (viz kapitola 2), si vybírá ty, které nejlépe vyhovují zahraničně politickým zájmům současného čínského establishmentu. Avšak ačkoli je Eximbank významným a do jisté míry samostatným hráčem v poskytování půjček (například často vyjednává podmínky splácení poskytovaných úvěrů), politické cíle ČLR hrají nakonec vždy zásadní roli. Většina velkých půjček byla například oznámena během summitů SCO nebo na oficiální návštěvě prezidenta Si Ťin-pchinga ve střední Asii v roce 2013 (Van der Kley, 2020, s. 90).

Jak už bylo zmíněno, do roku 2010 byly úvěry poskytované čínskou stranou Kyrgyzstánu poměrně zanedbatelné. Od té doby však následující čtyři roky zaznamenal vzájemný úvěrový trh výrazné oživení, které vrcholilo v roce 2014 poskytnutím půjček v celkovém objemu 357 milionů USD. Vývoj úvěrů poskytnutých kazašské vládě od Eximbank je znázorněn na grafu v příloze 4.

Příloha 4: Roční čistý úhrn úvěrů a splátek v milionech USD poskytnutých Eximbank kyrgyzské vládě a čínské PZI (FDI) v letech 2007-2019. (graf)

(Van der Kley, 2020)

V dalších letech po roce 2014 došlo k útlumu uzavírání dalších významných smluv na státní zvýhodněné úvěry. Pro tuto skutečnost existují dva pravděpodobné důvody, jeden na straně věřitele a druhý na straně dlužníka. Podle jednoho z významných úředníků čínské Národní komise pro rozvoj a reformy (NDRC) se ČLR musela ze začátku nového milénia zaměřovat na půjčování rizikovým státům, neboť tyto státy oplývaly pro Čínu důležitými komoditami a zbytek světa byl již rozebrán západními organizacemi. Nyní se však postup Číny mění a je kladen důraz především na životaschopné projekty s dobrou pravděpodobností návratnosti investice (Van der Kley, 2020, s. 108).

Naopak Kyrgyzstán jako příjemce finanční pomoci začal více přemýšlet nad výhodností a rizikem půjčování velkého objemu finančních prostředků od Číny. Na odstrašujících příkladech Venezuely, Ekvádoru, Angoly nebo Srí Lanky je patrné, kam až může úvěrová nezodpovědnost domácí ekonomiku uvrhnout. O to výraznější je riziko v zemích bohatých na nerostné suroviny, kterými je v některých případech krytý dluh. Pokud totiž dojde k prudkému poklesu cen těchto surovin, státní rozpočet musí tento výpadek finančního objemu krýt z jiných zdrojů, což má pro státní hospodaření devastační účinky (Van der Kley, 2020, s. 108). I z tohoto důvodu zřejmě kyrgyzská vláda odmítla krytí půjčky na výstavbu železnice spojující Čínu a Uzbekistán nerostnými zdroji.

Kyrgyzstán však i přes zvýšenou obezřetnost k dalším dluhům vůči Číně zůstává silně finančně zavázaný právě svému východnímu sousedovi. Podle dat z jara roku 2021 činí externí státní dluh 4,212 miliard USD, přičemž 1,782 miliardy (42,3 %) dluží Kyrgyzstán čínské Eximbank. Celkový poměr zadlužení země je asi 66 % HDP (КУДРЯВИЦЕВА, 2021).

4.3.2 Energetický a hutní průmysl

Velice významným sektorem, do něhož proudí peníze z čínských půjček, je odvětví energií a těžby. Největším investičním projektem v Kyrgyzstánu vůbec je Kumtor Gold Mine, zlatý důl vlastněný kanadskou těžební společností Centerra Gold. Společnost do rozvoje těžby neustále investuje další finanční prostředky, a tak je co do objemu investic stále na špici zahraničních investorů v zemi. Dalším významným hráčem v této oblasti je ruský Gazprom, jenž v roce 2014 odkoupil od Kyrgyzstánu za symbolický 1 USD celou plynovodní síť v zemi. Od té doby však proinvestoval stovky milionů dolarů na její

rekonstrukci a na zaplacení dluhů, které společně s plynovodní sítí odkoupil (Van der Kley, 2020, s. 193-194).

Čína má na rozdíl od Ruska i Kanady větší množství menších investic v tomto sektoru, žádná jedna z nich však svou velikostí nedosahuje objemu dvou zmíněných případů. Ze škály investic stojí za vyzdvihnutí investice do zlatých dolů čínskou společností Zijin Mining a nákup ropné rafinérie Kara Balta dceřinou společností čínské Shaanxi Coal and Chemistry Industry (Van der Kley, 2020, s. 193-194). Existují i další, avšak méně významné investice do těžby zlata, zpracování ropy, nebo modernizace či výstavby elektrické sítě. Eximbank například poskytla 389 milionů USD na výstavbu elektrického vedení zvláště vysokého napětí Datka-Kemin, kterou realizovala TBEA Company (čínský výrobce elektrických zařízení, transformátorů, solárních elektráren atp.) Dalším projektem, pod který se podepsala tato společnost, je rekonstrukce termální elektrárny v Biškeku mezi lety 2014–2017. Na tento projekt poskytla Eximbank 286 milionů USD (Van der Kley, 2020, s. 100-101).

Asi nejdůležitějším Čínským projektem v této kategorii je Linka D plynovodu vedoucím z Turkmenistánu přes Uzbekistán, Tádžikistán a Kyrgyzstán do Číny (viz obrázek 5), jejíž výstavba má být podle oficiálních zdrojů dokončena v roce 2022. Kyrgyzská část tohoto plynovodu bude měřit 215 km a její cena má dosahovat 1,2 miliardy USD. Přestože existovala ekonomicky výhodnější řešení trasy tohoto plynovodu, geopolitické vládní zájmy převážily nad důležitostí nejnižších nákladů a byla vybrána trasa zachycená na mapě v příloze 5. CNPC (viz kap. 3.1.1), jejíž dceřiná společnost plynovod staví, tak musela namísto levnější varianty – využití stávajícího koridoru vedoucího přes Uzbekistán a Kazachstán – budovat nový plynovodní koridor skrze hornaté tádžické a kyrgyzské území v rámci utužení mezinárodních vazeb pod projektem BRI (Van der Kley, 2020, s. 18-19). Důvody tohoto rozhodnutí mohou však být i pragmatičtější. Jednak díky tranzitním poplatkům dojde k posílení tádžické a kyrgyzské ekonomiky, což může přispět k větší stabilitě těchto zemí, a také pokud by byly ostatní linky plynovou A, B a C vedoucí přes Kazachstán z politických důvodů odpojeny, alternativní trasa Linky D zajistí její provoz.

Příloha 510: Plynovody a ropovody ve střední Asii. Červeně vyznačená trasa ropovodu Linky D. (mapa)

Podkladová mapa (Batsaikhan, 2017), upraveno autorem.

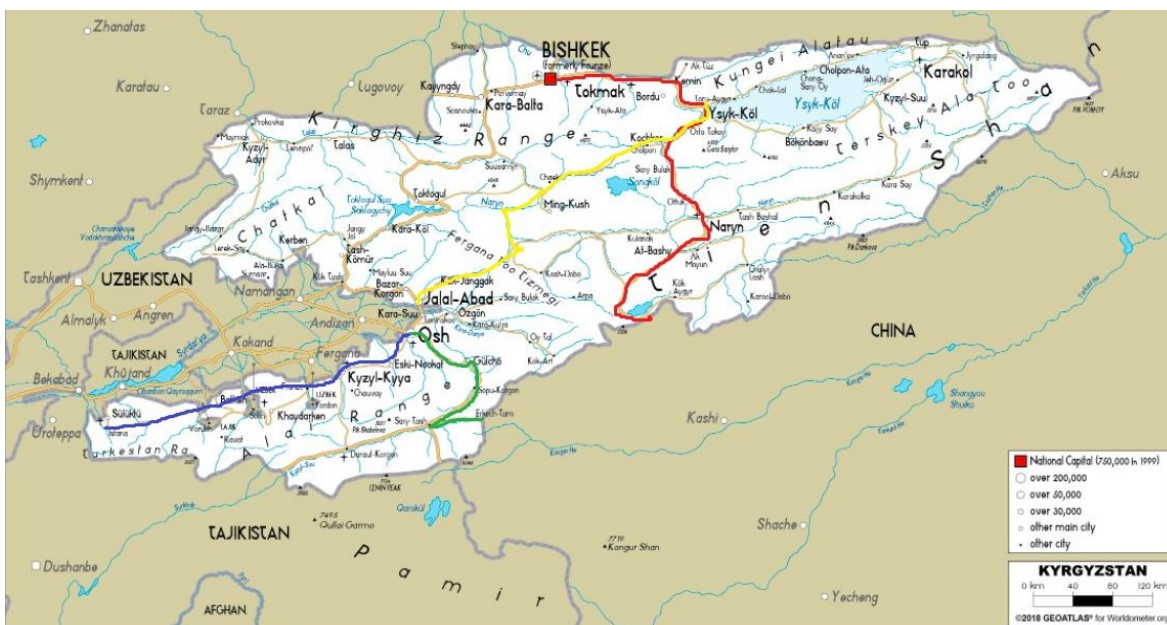
4.3.3 Infrastruktura a rozvoj technologií

Asi nejvýznamnějším projektem BRI v Kyrgyzstánu, který se týká rozvoje dopravní infrastruktury, je dlouho plánovaná železniční trať propojující čínský Kashgar s uzbeckým Andijanem (první návrh byl vytvořen již v roce 1996). Tato trať by měla urychlit přepravu zboží mezi západočínskými městy a Teheránem, jejím vedlejším pozitivním dopadem pak je výběr dopravních poplatků pro Kyrgyzstán. Do roku 2021 nebylo však rozhodnuto ani o financování projektu, ani o jeho konečné trase. Zatímco Uzbekistán požaduje co nejrychlejší přepravní čas a přímou železniční trasu, Kyrgyzové upřednostňují trasu, která by propojila jih a sever země. Tyto dvě části státu totiž odděluje horské pásmo, skrze něž vede jediná hlavní silniční tepna a v zimě někdy dochází k odříznutí jedné části země od druhé. Z úst kyrgyzských politiků tak během let lze často vyslechnout slova o důležitosti tohoto dopravního projektu, avšak je otázkou, zdali by byl Kyrgyzstán schopen ručit Číně za tak významnou finanční injekci. Cena tohoto projektu se totiž podle realistického odhadu pohybuje mezi 4-6 miliardami USD, a to pouze za předpokladu výstavby kratší z debatovaných variant. V souvislosti s dříve uvedenými údaji o kyrgyzském dluhu Číně či o velikosti státního dluhu je zřejmé, že by se jednalo o velice významný zásah do ekonomické stability země. V případě realizace projektu je téměř jisté, že by Kyrgyzstán musel uzavřít s čínským investorem dohodu o poskytnutí nerostných zdrojů jako záruku za návrat investice, což také v minulosti čelí kyrgyzští politici

zmiňovali (Van der Kley, 2020, s. 137-140). Od slov k činům však nikdy nedošlo i vinou politických převratů v zemi, které byly popsány v kapitole 4.1 této práce.

Dalšími projekty spadajícími do této kategorie jsou četné již realizované výstavby nových či opravy stávajících silnic. Do roku 2019 se čínské úvěry na schválené projekty v oblasti dopravy vyšplhaly na 1,69 miliardy USD. Hlavním záměrem oprav a konstrukce nových silnic bylo propojení severu s jihem země a také dobrá dostupnost z východu na západ. Přitom bylo třeba překlenout uzbecké a tádžické enklávy, které se nachází na jihozápadě kazašského území. Číně pomohly tyto projekty zjednodušit a zrychlit pohyb jejího zboží po střední Asii a získala další kyrgyzské závazky (Ashyrbekova, 2020, s. 31). Čtyři projekty silnic, na nichž se podílely čínské firmy, jsou znázorněny na mapě v příloze 6. Červená trasa znázorňuje silnici z Biškeku k hranici s Čínou, žlutá trasa alternativní silniční spojení severu země s jihem. Modrá trasa značí silnici, která vede přes zmiňované enklávy cizích států z města Oš až na jihozápadní hranici země a zelená trasa pak propojuje čínskou hranici s druhým největším kyrgyzským městem Oš (Mogilevskii, 2019, s. 6).

Příloha 6: Projekty silnic budované čínskými firmami jako součást BRI. (mapa)

Vytvořeno autorem podle (Mogilevskii, 2019, s. 6), podkladová mapa (Map of Kyrgyzstan (Road)).

Zajímavým faktem je, že všech státních projektů týkajících se infrastruktury v rámci BRI se účastní čínské korporace China Road and Bridge Corporation (čínská společnost zaměřující se na výstavbu silnic, železnic, tunelů, mostů, přístavů atp.) a TBEA Company. Jiné společnosti, dokonce ani kyrgyzské, nejsou k realizaci projektů vybírány a na projekty se nevypisují výběrová řízení (Ryskulov, 2019, s. 23-24).

Dopravní infrastruktura není jedinou oblastí, kterou chce kyrgyzská vláda díky pomoci čínských investorů rozvinout tak, aby odpovídala potřebám jednadvacátého století. Vznikl program Taza Koom, neboli „chytrý národ,“ jenž má za cíl zdokonalit technologickou infrastrukturu v zemi. Vizí kyrgyzské vlády je učinit ze země technologické centrum střední Asie pro čínskou novou hedvábnou stezku. Pro tento projekt získala kyrgyzská strana významné partnery v čínských technologických gigantech jako je China Telecom a Huawei (Anderson, 2018). Posledně jmenovaná firma zveřejnila svůj záměr proměnit největší kyrgyzská města, Biškek a Oš v tzv. smart cities. Tento koncept se celosvětově nejvíce prosazuje právě v Číně, kde kromě usnadnění užívání městských služeb tammím občanům napomáhá vládní garnituře kontrolovat a monitorovat jejich pohyb, zvyky a životní styl. To může být jedním z hlavních cílů čínských aktérů také v Kyrgyzstánu (Anderson, 2018). Oba státy se dohodly už v rámci SCO na sdílení informací bezpečnostních služeb. Mějme přitom stále na paměti polohu Kyrgyzstánu, který hraničí s čínským regionem Sin-t'iang. Strach čínské vlády z ujugurských teroristů, kteří by se v Kyrgyzstánu mohli skrývat, je popsán v kapitole 4.3.

5. Komparace čínských investic v Kazachstánu a Kyrgyzstánu

Jak vyplývá z výše uvedených případových studií, Čína se v obou zkoumaných státech angažuje poměrně aktivně a snaží se pro sebe získat to nejdůležitější, co obě středoasijské republiky nabízí. V každé ze zemí je vývoj investic odlišný a zaměřuje se na rozdílné spektrum aktiv, což je však z velké části dáno objektivními geografickými skutečnostmi, případně vnitropolitickým děním v dané zemi.

V Kazachstánu, který i přes autoritativní režim prezidenta Nursultana Nazarbajeva již od získání samostatnosti v roce 1991 začal rozvolňovat tržní restriktce a stal se přívětivým příjemcem zahraničních investic, se země draka zaměřuje na tři hlavní oblasti pro investování. Zaprvé je to energetický sektor, který jí zajišťuje bezpečnost v dodávkách ropy a zemního plynu. Důležitost tohoto cíle je jasně zřejmý už ze skutečnosti, že do této oblasti Čína investovala už v devadesátých letech minulého století, dříve než do jiných odvětví. Podíváme-li se oproti tomu na sousední Kyrgyzstán, investice do sektoru energií nejsou zdaleka tak objemné a začínají se objevovat až kolem roku 2014. Tento fakt je dán zejména geografickými možnostmi obou zemí. Zatímco Kazachstán oplývá bohatými nalezišti ropy i zemního plynu, Kyrgyzstán tyto komodity odebírá ze zahraničí. Malá středoasijská republika se rozprostírá na značně hornatém území, což jí sice zajišťuje kontrolu horních toků důležitých řek v regionu, ovšem ve většině ostatních aspektů představuje spíše překážku k rychlejšímu rozvoji.

Druhou oblastí čínských investic v Kazachstánu je dopravní infrastruktura. I v tomto případě lze odhalit domácí čínský zájem, a to diverzifikaci obchodních cest vedoucích do střední a západní Asie, Ruska a potažmo až do Evropy. Vznikl například železniční dopravní uzel Khorgos, který bývá předváděn jako příklad úspěšné implementace projektu BRI, na němž současná čínská vláda nejen v oblasti střední Asie intenzivně pracuje. I v Kyrgyzstánu dochází k rozvoji dopravní infrastruktury, opět díky spolupráci a financím mocného východního souseda. Kromě realizovaných oprav a výstavby silniční sítě v zemi se však stále nedaří úspěšně vyjednat podobu nejdůležitější investice – železnice spojující Čínu s Uzbekistánem. I to může implikovat menší důležitost projektu v očích rozhodujících čínských aktérů a jisté odsouvání Kyrgyzských zájmů na druhou kolej.

Kategorií opět společnou pro oba zkoumané státy jsou i investice do stability a domácího rozvoje inkriminovaných států. Ujgurská menšina působí čínské garnituře nemalé vrásky na čele, bývá označována za separatistické teroristy a islamistické extrémisty. Právě ujgurské etnikum je společné všem třem státům, jimiž se tato práce zabývá. Čínským navýsost důležitým zájmem proto je udržet jak Kazachstán, tak především politicky slabší a málo stabilní Kyrgyzstán v takové pozici, kdy budou tyto státy podporovat politiku jedné Číny, neumožní Ujgurům bezpečný azyl na svém území, z něhož by mohli provádět nepřátelskou činnost v komunistické Číně, a také vládní představitelé těchto států přimhouří oči vůči svým etnickým krajanům, kteří se náhodou ocitnou v jednom z internačních táborů provozovaných poblíž jejich hranic. To vše se Číně zřejmě i díky svým štedrým investicím v jednom či druhém státu prozatím daří.

Případová studie Kyrgyzstánu odhalila snad největší zahraničněpolitický problém, kterým je výše státního dluhu vůči Číně, což může mít do budoucna silně negativní důsledky. Podle posledních dostupných údajů dluží Kyrgyzstán více než 42 % svého externího státního dluhu právě svému východnímu sousedovi. V porovnání s Kazachstánem je to téměř dvojnásobně větší číslo. V případě, že by se Kyrgyzstán dostal do platební neschopnosti, nebo by začal své půjčky krýt nerostnými zdroji, jejichž cena může na trhu kolísat, mohl by se stát dalším z řady států, kterým čínské peníze přinesly více škody než užitku.

Čína v Kyrgyzstánu úspěšně rozvíjí i další pro ni výhodné projekty. Kontrolu nejen svých občanů, případně ujgurských teroristů, by mohl v budoucnu zajišťovat koncept smart cities, kterým by čínský Huawei vybavil největší kyrgyzská města.

Ačkoli se oba státy pokouší udržovat na mezinárodní scéně multivektorovou politiku, v posledních letech se tato snaha daří spíše Kazachstánu. Obě země jsou silně napojené na ruskou ekonomiku, ale čínským rozmachem v poslední době tento hendikep poměrně rychle vyrovnávají. Kazachstánu v tom pomáhá hlavně jeho nerostné bohatství. Chudší Kyrgyzstán doplácí na politickou nestabilitu a neschopnost politických představitelů najít vhodnou cestu k prosperitě i přes chudší přírodní zdroje. Navíc se druhý jmenovaný dobrovolně vrhnul do dluhové závislosti na Číně, což není vždy zcela moudré, jak lze pozorovat na rozličných případech z poslední doby po celém světě.

Závěr

V této bakalářské práci byl zkoumán politický vliv čínských investic na případových studiích Kazachstánu a Kyrgyzstánu. Tyto dva státy nacházející se ve střední Asii měly po získání své samostatnosti každý poměrně rozdílný politický vývoj, byť lze najít i množství společných prvků. Především kvůli množství a struktuře přírodních zdrojů, které se na jeho území nachází, a také díky politickým krokům svých čelních představitelů se v lepší pozici nyní nachází Kazachstán, nejrozvinutější země v regionu střední Asie. Kyrgyzstán naproti tomu prošel několika politickými turbulencemi, kdy v celé dosavadní historii vzešel pouze jedenkrát prezident ze svobodných voleb uskutečněných v řádném termínu. Tento chudý soused Číny se pak stal Pekingem více zavázaný, než by si přál, a necelá polovina jeho státního dluhu patří právě Číně.

Investice, které Čína v obou státech provádí, mají svůj jasný cíl, inspirovaný převážně vnitropolitickými zájmy domovské velmoci. Aktéry těchto investic jsou výhradně státní, či státem ovládané společnosti, které pracují v souladu se záměry komunistické strany Číny. V rámci práce byly odhaleny zájmy zejména v oblasti energetické bezpečnosti a nezávislosti Číny, rozvoje infrastruktury jako součásti projektu nové hedvábné stezky (BRI), a také stability a souladu politik Kazachstánu a Kyrgyzstánu vůči politice jedné Číny. Vyžadován je i jejich souhlasný, nebo alespoň tichý postoj ke krokům směřujícím proti ujgurské menšině obývající oblast na území všech tří států.

Summary

This bachelor thesis examined the political impact of Chinese investment on case studies of Kazakhstan and Kyrgyzstan. These two states, located in Central Asia, each had relatively different political development after gaining their independence, although a few common elements can be found. Mainly due to the number and structure of natural resources located on its territory and due to the political steps taken by its leaders, Kazakhstan, the most developed country in the region of Central Asia, is now in a better position. Kyrgyzstan, on the other hand, has gone through several political turbulences, with only one president elected in regular free elections in its history. This poor neighbour of China then became more indebted to Beijing than it would have liked, and not much less than half of its national debt is owed to China.

Investments which is China making in both countries have a clear goal, inspired mainly by the domestic political interests of the eastern superpower. The actors in these investments are exclusively state-owned or state-controlled companies that operate in accordance with the intentions of the Communist Party of China. The work revealed interests particularly in China's energy security and independence, infrastructure development in the New Silk Road (BRI) project, as well as the stability and coherence of Kazakhstan's and Kyrgyzstan's policies towards one China's policy and their agreement or at least tacit stance on anti-Uighur policy who inhabit an area covering part of the territory of all three states.

Použitá literatura

ALDEN, Chris a Martyn DAVIES, 2006. A profile of the operations of Chinese multinationals in Africa. *South African Journal of International Affairs* [online]. **13**(1), 83-96 [cit. 2021-05-02]. ISSN 1022-0461. Dostupné z: doi:10.1080/10220460609556787

Almazbek Atambayev, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: en.wikipedia.org/wiki/Almazbek_Atambayev

ANDERSON, Danny, 2018. Risky Business: A Case Study of PRC Investment in Tajikistan and Kyrgyzstan. *China Brief Volume* [online]. Washington DC: The Jamestown Foundation, **18**(14) [cit. 2021-04-30]. Dostupné z: jamestown.org/program/risky-business-a-case-study-of-prc-investment-in-tajikistan-and-kyrgyzstan/

ASHYRBEKOVA, Aiperi a Lei SU, 2020. INVESTMENT IN HIGHWAY CONSTRUCTION IN KYRGYZSTAN UNDER THE “ONE BELT AND ONE ROAD” INITIATIVE. *The European Journal of Economics and Management Sciences* [online]. 31-37 [cit. 2021-04-30]. ISSN 2310-5690. Dostupné z: doi:10.29013/EJEMS-20-2-31-37

BATSAIKHAN, Uuriintuya a Marek DABROWSKI, 2017. Central Asia — twenty-five years after the breakup of the USSR. *Russian Journal of Economics* [online]. **3**(3), 296-320 [cit. 2021-04-30]. ISSN 24054739. Dostupné z: doi:10.1016/j.ruje.2017.09.005

BRÄUTIGAM, Deborah, 2011. Aid ‘With Chinese Characteristics’: Chinese Foreign Aid and Development Finance Meet the OECD-DAC Aid Regime. *Journal of International Development*. **23**(5), 75-764. ISSN 1099-1328.

COOLEY, Alexander, 2015. Russia and China in Central Asia. *Norwegian Institute of International Affairs (NUPI)* [online]. [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep08013>

Despite its reputation, Chinese aid is quite effective: A new study reassesses the notion that China is a bad donor, 2017. *The Economist* [online]. Beijing [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.economist.com/china/2017/10/12/despite-its-reputation-chinese-aid-is-quite-effective>

Development Assistance Committee (DAC), 2021. In: *OECD: Better policies for better lives* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/dac/development-assistance-committee/>

Doing Business: Measuring Business Regulations, 2021. In: *The World Bank* [online]. The World Bank Group [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/kazakhstan#

DREZNER, Daniel W., 2009. Bad Debts: Assessing China's Financial Influence in Great Power Politics. *International Security* [online]. **34**(2), 7-45 [cit. 2021-05-01]. ISSN 0162-2889. Dostupné z: doi:10.1162/isec.2009.34.2.7

GHIASY, Richard a Jiayi ZHOU, 2017. The Silk Road Economic Belt: Considering security implications and EU–China cooperation prospects. *Stockholm International Peace Research Institute* [online]. Solna: Friedrich Ebert Stiftung, 1-76 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/iez/13188-20170223.pdf>

GPF TEAM, 2017. Central Asia Pipelines. In: *Geopolitical Futures* [online]. [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://geopoliticalfutures.com/central-asia-pipelines/>

GRAHAM, E. M. a P. R. KRUGMAN, 1989. *Foreign Direct Investment in the United States*. Washington, D.C.: Institute for International Economics. ISBN 0-415-08540-3.

HONGZHOU, Zhang, 2015. BUILDING THE SILK ROAD ECONOMIC BELT: PROBLEMS AND PRIORITIES IN CENTRAL ASIA: External power presence in Central Asia. *S. Rajaratnam School of International Studies* [online]. 7-9 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep05938.6>

HU, Biliang, Jiao YAN a Qingjie LIU a Song LIGANG, ed., Garnaut ROSS, Fang CAI, Johnston LAUREN, 2017. Promoting the Belt and Road Initiative by Strengthening '5 1' Cooperation. *China's New Sources of Economic Growth: Human Capital, Innovation and Technological Change* [online]. Australia: ANU Press, 409-430 [cit. 2021-04-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1trkk3v.25>

CHANDRAN, Nyshka, 2019. Fears of excessive debt drive more countries to cut down their Belt and Road investments. *CNBC: World Economy* [online]. [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: [cnbc.com/2019/01/18/countries-are-reducing-belt-and-road-investments-over-financing-fears.html](https://www.cnbc.com/2019/01/18/countries-are-reducing-belt-and-road-investments-over-financing-fears.html)

CHENG, Cheng, 2019. The Logic Behind China's Foreign Aid Agency. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2019/05/21/logic-behind-china-s-foreign-aid-agency-pub-79154>

CHINA DAILY, 2011. White Paper: China's foreign aid: Appendix I. In: *China Daily* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2011-04/22/content_12374296_7.htm

China Investment Corporation, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/China_Investment_Corporation

China National Petroleum Corporation, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: en.wikipedia.org/wiki/China_National_Petroleum_Corporation

IDNES.CZ, inc, 2014. Američané opouštějí Kyrgyzstán, tankery odsud dolétaly. *IDnes.cz: zpravodajství* [online]. natoaktual.cz [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: [idnes.cz/zpravy/nato/usa-opousteji-manas-v-kyrgyzstanu.A140408_183509_zpr_nato_inc](https://www.idnes.cz/zpravy/nato/usa-opousteji-manas-v-kyrgyzstanu.A140408_183509_zpr_nato_inc)

IMF - Mezinárodní měnový fond, 2005. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/imf-mezinarodni-menovy-fond-11650>

Individuals using the Internet (% of population) - Kazakhstan, 2021. In: *The World Bank* [online]. The World Bank Group [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS?locations=KZ>

JANKŮ, Pavel, 2015. Mezinárodní ochrana investic a odpovědnost státu. *PrávníRádce.cz: Leader na trhu právních informací* [online]. Economia a.s. [cit. 2021-03-15]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-64857090-mezinarodni-ochrana-investic-a-odpovednost-statu#>

- Kazachstán, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Kazachstán
- Kazakhstan National Debt, 2021. In: *Countryeconomy.com* [online]. [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: countryeconomy.com/national-debt/kazakhstan
- Kazakhstan: Foreign Investment, 2021. *Santander: Trade Markets* [online]. Export Entreprises SA [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: santandertrade.com/en/portal/establish-overseas/kazakhstan/investing
- KazMunayGas, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: en.wikipedia.org/wiki/KazMunayGas
- KAZTRANSOIL, 2021. Main pipelines scheme. In: *KazTransOil* [online]. [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: kaztransoil.kz/en/about/main_pipelines_scheme/
- KITANO, Naohiro a Yumiko MIYABAYASHI, 2020. Estimating China's Foreign Aid: 2019-2020 Preliminary Figures. In: *JICA Ogata Sadako Research Institute for Peace and Development* [online]. Tokyo, s. 1-23 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.jica.go.jp/jica-ri/publication/other/175nbg000019o0pq-att/Estimating_Chinas_Foreign_Aid_2019-2020.pdf
- Kontejner, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Kontejner
- KRAPOHL, Sebastian a Alexandra VASILEVA-DIENES, 2020. The region that isn't: China, Russia and the failure of regional integration in Central Asia. *Asia Europe Journal* [online]. **18**(3), 347-366 [cit. 2021-05-03]. ISSN 1610-2932. Dostupné z: [doi:10.1007/s10308-019-00548-0](https://doi.org/10.1007/s10308-019-00548-0)
- Kyrgyzstán, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Kyrgyzstán
- Latest Human Development Index Ranking: From the 2020 Human Development Report, 2020. In: *Human Development Reports* [online]. [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/latest-human-development-index-ranking>
- LINA, Lei, 2018. Ministerstvo zahraničních věcí odpovědělo na otázky týkající se zřízení Národní agentury pro mezinárodní rozvojovou spolupráci atd. K plánu institucionálních reforem Státní rady: Pravidelná tisková konference mluvčího ministra Lu Lu Kanga 13. března 2018. In: *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: http://www.gov.cn/xinwen/2018-03/13/content_5273781.htm
- MACKINTOSH, Kate, 2000. The Principles of Humanitarian Action in International Humanitarian Law. *HUMANITARIAN POLICY GROUP*. London: Overseas development institute, 20.
- Map of Kyrgyzstan (Road). In: *Worldometer: Maps* [online]. [cit. 2021-04-30]. Dostupné z: <https://www.worldometers.info/maps/kyrgyzstan-road-map/>
- MINGSHENG, Dong, 2016. Zpráva o zmírnění a rozvoji chudoby v Číně za rok 2016. In: *Naše noviny* [online]. Peking [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: http://www.cpad.gov.cn/art/2016/12/28/art_624_57861.html

- MOGILEVSKII, Roman, 2019. Kyrgyzstan and the Belt and Road Initiative. *University of Central Asia: Graduate School of Development* [online]. (50), 1-25 [cit. 2021-04-30]. ISSN 2617-9245. Dostupné z: https://www.uca.int/Content/Downloads/UCA-IPPA-WP50_Kyrgyzstan%20and%20Belt%20Road%20Initiative_ENG.pdf
- North Caspian Operating Company, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/North_Caspian_Operating_Company
- OECD, 2021a. *Development resource flows: Other official flows (OOF)* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/development/other-official-flows-oof/indicator/english_6afef3df-en
- OECD, 2021b. ODA eligibility database. In: *OECD: Better policies for better lives* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/oda-eligibility-database/>
- OPRŠAL, Zdeněk, 2014. *Mezinárodní rozvojová spolupráce: vybrané aspekty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3948-8.
- POMFRET, John, 2018. China's debt traps around the world are a trademark of its imperialist ambitions. *The Washington Post: Democracy Dies in Darkness* [online]. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/global-opinions/wp/2018/08/27/chinas-debt-traps-around-the-world-are-a-trademark-of-its-imperialist-ambitions/>
- PROKOP, Daniel, 2020. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host. ISBN 978-80-275-0308-7.
- PROKOPIUS, Petr, 2010. *Mezinárodní investice: zřizování a režimy zacházení*. Opava. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Vedoucí práce Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.
- PŘÍBORSKÁ, Daniela, 2013. *Čínská rozvojová spolupráce v Africe*. Olomouc. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Petra Krylová.
- RAIMONDI, Pier Paolo, 2019. Central Asia Oil and Gas Industry: The External Powers' Energy Interests in Kazakhstan, Turkmenistan and Uzbekistan. *Fondazione Eni Enrico Mattei (FEEM)* [online]. 1-78 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep21861.10>
- REF/RL KAZAKH SERVICE, 2021. Hundreds Rally In Kazakhstan To Protest Growing Chinese Influence. In: *Radio Free Europe Radio Liberty* [online]. [cit. 2021-04-26]. Dostupné z: [rferl.org/a/kazakhstan-almaty-anti-china-rally-arrests/31172559.html](https://www.rferl.org/a/kazakhstan-almaty-anti-china-rally-arrests/31172559.html)
- RUEHL, Henry, 2019. The Khorgos Hype on the Belt and Road. *The Diplomat* [online]. [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: [the-diplomat.com/2019/09/the-khorgos-hype-on-the-belt-and-road/](https://www.the-diplomat.com/2019/09/the-khorgos-hype-on-the-belt-and-road/)
- RYSKULOV, Daniar, 2019. *Chinese Investment in the Kyrgyz Republic: Within the Framework of One Belt One Road Initiative*. Seoul. Master's Thesis of Public Administration. Seoul National University Global Public Administration Major. Vedoucí práce Huck-Ju Kwon.

- Sadyr Japarov, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: en.wikipedia.org/wiki/Sadyr_Japarov
- SCMP, Graphic, 2017. Change of gauge. In: *South China Morning Post: Chapter 5: Belt and Road Initiative* [online]. SCMP [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: multimedia.scmp.com/news/china/article/One-Belt-One-Road/khorgos.html
- SERIKKALIYEVA, Azhar, Aidarbek AMIRBEK a Eftal ŞÜKRÜ BATMAZ, 2018. Chinese Institutional Diplomacy toward Kazakhstan: The SCO and the New Silk Road Initiative. *Insight Turkey*. **20**(4), 129-152. Dostupné také z: <https://www.jstor.org/stable/26542177>
- Shanghai Cooperation Organisation, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-29]. Dostupné z: en.wikipedia.org/wiki/Shanghai_Cooperation_Organisation
- SINGH, Kavaljit, 2007. *Why investment matters: The political economy of international investment*. 1. Moreton-in-Marsh: FERN. ISBN 81 86816 19 4.
- SINOPSIS, 2019. Konfucius v Praze: zdaž to není koneckonců radostné?. *Sinopsis: Čína v kontextu a souvislostech* [online]. [cit. 2021-04-26]. Dostupné z: <https://sinopsis.cz/konfucius-v-praze-zdaz-to-neni>
- Social Progress Index: Kyrgyzstan, 2020. In: *Social Progress Imperative* [online]. [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: socialprogress.org
- Spolupráce Jih - Jih - South–South cooperation, 2020. In: *Qwiki* [online]. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://cs.qaz.wiki/wiki/South%E2%80%93South_cooperation
- STRONSKI, Paul a Nicole NG, 2018. *Cooperation and Competition: Russia and China in Central Asia, the Russian Far East, and the Arctic*. Washington: Carnegie Endowment for International Peace.
- Světová obchodní organizace, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Světová_obchodní_organizace
- Three Evils, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-25]. Dostupné z: en.wikipedia.org/wiki/Three_Evils
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2020. Corruption Perceptions Index: 2020. In: *Transparency International: the global coalition against corruption* [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: transparency.org/en/cpi/2020/index/kaz
- Tulipánová revoluce, 2001. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tulipánová_revoluce
- VAKULCHUK, Roman a Indra OVERLAND, 2018. China's Belt and Road Initiative through the lens of Central Asia. *Regional Connection under the Belt and Road Initiative* [online]. 1st Edition. London: Routledge, s. 19 [cit. 2021-05-03]. ISBN 9780429467172. Dostupné z: taylorfrancis.com/chapters/oa-edit/10.4324/9780429467172-5/china-belt-road-initiative-lens-central-asia-roman-vakulchuk-indra-overland

VALACH, Josef, 2006. *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. 2., přeprac. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 80-869-2901-9.

VAN DER KLEY, Dirk, 2020. *An Organisational Approach to the Study of Chinese Foreign Policy in Kyrgyzstan and Tajikistan 2006 to 2016*. Canberra. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy of The Australian National University. Australian National University. Vedoucí práce Kirill Nourzhanov.

VAN DER KLEY, Dirk, 2020. China diversifies in Central Asia. *Eurasianet* [online]. [cit. 2021-04-30]. Dostupné z: eurasianet.org/china-diversifies-in-central-asia

WANG, Jin a Dehang KONG, 2019. Counter-Terrorism Cooperation Between China and Central Asian States in the Shanghai Cooperation Organization. *China Quarterly of International Strategic Studies* [online]. **05**(01), 65-79 [cit. 2021-04-29]. ISSN 2377-7400. Dostupné z: [doi:10.1142/S2377740019500027](https://doi.org/10.1142/S2377740019500027)

YUWEI, Hu, 2020. Czech reaffirms One-China principle in positive move to save ties soured by Senate leader's Taiwan trip. *Global Times* [online]. Macao: CHINA FOCUS [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: globaltimes.cn/content/1202727.shtml

YU-WEN CHEN, Julie a Soledad JIMENEZ-TOVAR, 2017. China in Central Asia: Local Perceptions from Future Elites. *China Quarterly of International Strategic Studies* [online]. World Century Publishing Corporation and Shanghai Institutes for International Studies, **3**(3), 1-17 [cit. 2021-04-26]. Dostupné z: [doi:10.1142/S2377740017500178](https://doi.org/10.1142/S2377740017500178)

ZOGG, Benno a Lisa WATANABE, ed., Fabien MERZ, 2019. Kazakhstan: A Centrepiece in China's Belt and Road. *Center for Security Studies*. Zurich, **2019**(249). ISSN 2296-0244. Dostupné z: [doi:10.3929/ethz-b-000362184](https://doi.org/10.3929/ethz-b-000362184)

КУДРЯВЦЕВА, Татьяна, 2021. Госдолг Кыргызстана. На каждого жителя приходится по \$745,6. *24.kg: ЭКОНОМИКА* [online]. Бишкек [cit. 2021-04-29]. Dostupné z: 24.kg/ekonomika/191604_gosdolg_kyrgyzstana_nakajdogo_jitelya_prihoditsya_po7456/

Seznam příloh

<i>Příloha 1: Ropovody, plynovody a vodní elektrárny ve střední Asii (GPF Team 2017) (mapa).....</i>	17
<i>Příloha 2: Ropovody v Kazachstánu s červeně zvýrazněnými úseky vybudovanými za pomoci Číny (KazTransOil 2021) (mapa).....</i>	20
<i>Příloha 3: Princip překládání kontejnerů jeřábem v suchém přístavu Khorgos (SCMP 2017) (obrázek).....</i>	22
<i>Příloha 4: Roční čistý úhrn úvěrů a splátek v milionech USD poskytnutých Eximbank kyrgyzské vládě a čínské PZI (FDI) v letech 2007-2019 (Van der Kley 2020) (graf).....</i>	30
<i>Příloha 5: Plynovody a ropovody ve střední Asii. Červeně vyznačená trasa ropovodu Linky D. Podkladová mapa (Batsaikhan 2017), upraveno autorem (mapa).</i>	33
<i>Příloha 6: Projekty silnic budované čínskými firmami jako součást BRI. Vytvořeno autorem podle (Mogilevskii 2019 s., 6), podkladová mapa (Map of Kyrgyzstan (Road) (mapa).....</i>	34